

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA MANAŽMENTU KULTÚRY A TURIZMU**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2011

Bc. Diana Lysayová

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

MOŽNOSTI ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V
JEMENE

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Študijný program: kulturológia v špecializácii riadenie kultúry a turizmu

Školiace pracovisko: Katedra manažmentu kultúry a turizmu FF UKF v Nitre

Školiteľ: Doc. PhDr. Marwan Al-Absi, CSc.

Nitra 2010

Bc. Diana Lysayová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracovala samostatne s použitím literatúry, ktorú uvádzam v zozname Literatúra a pramene.

V Nitre dňa 19. 4. 2011

.....
Bc. Diana Lysayová

Pod'akovanie

Ďakujem svojmu školiteľovi Doc. PhDr. Marwanovi Al-Absimu, CSc. Za odborné vedenie, cenné pripomienky, rady a poznatky, ktorými mi pomohol pri vypracovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

LYSAYOVÁ, Diana. Možnosti rozvoja cestovného ruchu v Jemene: diplomová práca. Nitra : UKF v Nitre, 2011. 65 s.

Práca sa zaoberá možnosťami rozvoja cestovného ruchu v krajine Jemen. Jej cieľom je predstaviť krajinu Jemen ako rozvíjajúcu sa destináciu a poukázať na súčasný stav, na dostatočnú primárnu a sekundárnu ponuku. Usilujem sa čo najvystižnejšie charakterizovať krajinu Jemen z hľadiska cestovného ruchu ale aj z hľadiska globálneho poukázať na jej problémy, ktoré ohrozujú cestovný ruch v krajine. Prvé kapitoly venujem teoretickej časti a v ďalších kapitolách sa zameriavam na zhodnotenie silných a slabých stránok cestovného ruchu. Poukazujem hlavne na nedostatky krajiny a na súčasnú situáciu, ktorá momentálne v Jemene panuje. Ďalej sa zaoberám prieskumom zájazdov v cestovných kanceláriách, ktoré boli predané za posledné tri roky. V tejto súvislosti som sa rozhodla navrhnuť dva typy poznávacích zájazdov. Môj návrh smeruje k spestreniu ponuky v katalógoch cestovných kancelárii. Ja ponúkam tento produkt cestovnej kancelárii Kartago tours , ktorá nemá vo svojej ponuke zahrnutú krajinu Jemen.. Tým by som chcela prilákať do Jemenu viac potenciálnych klientov a poukázať, že krajina Jemen disponuje obrovským potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu. Môj prínos spočíva aj vo vytvorení propagačného materiálu resp. plagátu, ktorý by zahrnuli cestovné kancelárie do svojich katalógov poprípade by slúžili ako výstavné plagáty.

Kľúčové slová : cestovný ruch, kultúrno – historické pamiatky , primárna a sekundárna ponuka, analýza súčasného stavu, Jemen, politické nepokoje, SWOT analýza, cestovné kancelárie, poznávacie zájazdy, plagát.

ABSTRAKT (v nemeckom jazyku)

LYSAYOVÁ, Diana. Die Möglichkeiten der Entwicklung des Fremdenverkehrs in Jemen : die Diplomarbeit. Nitra : UKF v Nitre, 2011. 65 s.

Die Arbeit beschäftigt sich mit den Möglichkeiten des Fremdenverkehrs im Land Jemen. Sein Zweck ist ein Land Jemen wie entwickelte Destination vorstellen und auf den aktuellen Stand, das genügenden primären und sekundären Angebot hinweisen. Ich bemühe mich umfassend wie möglich das Land Jemen in touristischen Hinsicht beschreiben sondern auch im globalen Hinblick auf ihre Probleme hinweisen, die den Tourismus gefährden. Die erste Kapiteln ist ein theoretischer Teil und in den anderen Kapiteln konzentriere ich mich auf die Beurteilung der stärken und schwächen Seiten des Tourismus. Ich beziehe mich hauptsächlich auf den Mängeln im Land und der aktuellen Situation , die derzeit im Jemen herrscht. Weiter beschäftige ich mich mit der Erforschung der Sonderfahrten in den Reisebüros, die in den letzten drei Jahren verkauft werden. In diesem Zusammenhang habe ich mich entschieden , zwei Arten von Reisen vorzuschlagen. Mein Vorschlag zielt zur Auffrischung des Angebot in Katalogen der Reisebüros. Ich biete dieses produkt des Reisebüros „ Kartago Tours“, das in seinem Angebot kein Land Jemen hat. Dies würde ich mehr potenzielle Kunden in Jemen anlocken und hinweisen darauf, dass das Land Jemen über das riesigen Potenzial für die Entwicklung verfügt. Mein Beitrag liegt bei der Einrichtung des Werbematerial bzw. des Plakat , das die Reisebüros in ihrem Katalogen einbegriffen wäre oder dienen sie als Ausstellungsplakate.

***Stichworte** : Tourismus, die kulturelle- historische Denkmäler, das primäre und sekundäre Angebot, Analyse der aktuellen Situation, politische Unruhen , SWOT-analyse, die Reisebüros, die Sonderfahrten, Plakat.*

OBSAH

ÚVOD	5
1 CIELE PRÁCE	7
2 METODIKA A METÓDY SKÚMANIA	8
3 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ	9
3. 1 Vývoj cestovného ruchu	9
3. 2 Pojem cestovný ruch	9
3. 3 Objekt a subjekt cestovného ruchu	10
3. 4 Druhy a formy cestovného ruchu	11
3. 5 Primárna a sekundárna ponuka	12
4 PREZENTÁCIA KRAJINY JEMEN	14
4. 1 Geografické a klimatické podmienky	14
4. 2 Rastlinstvo a živočíšstvo	15
4. 3 Historický vývoj Jemenu	16
4. 4 Demografická charakteristika a jazyk	20
4. 5 Náboženstvo a kmeňový systém	20
4. 6 Politický systém a ekonomika	21
4. 7 Kultúrno-historické pamiatky a atrakcie v jednotlivých regiónoch	24
4. 8 Jemenci a ich tradície	36
5 ANALÝZA SÚČASNEJ SITUÁCIE CR V JEMENE	38
5. 1 Analýza primárnej ponuky	38
5. 1. 1. Turistika v Jemene	39
5. 2 Analýza sekundárnej ponuky	41
5. 3 Zhodnotenie silných a slabých stránok CR v Jemene	45
5. 4 Aktuálne informácie o situácii v Jemene	50
6 JEMEN AKO CIEĽOVÁ DESTINÁCIA CR	52
6. 1 Ponúkané zájazdy do Jemenu v cestovných kanceláriách na Slovensku	52
7 NÁVRH POZNÁVACÍCH ZÁJAZDOV A PROPAGAČNÉHO MATERIÁLU	56
7. 1 Opis produktu a jeho ciele	56
7. 2 Rady a odporúčania pre cestovateľov	61
7. 3 Propagačný materiál	64
ZÁVER	65
LITERATÚRA A PRAMENE	67

ÚVOD

Témou diplomovej práce je zmapovanie súčasného stavu cestovného ruchu v Jemene a navrhnutie možností jeho ďalšieho rozvoja. Pre túto tému som sa rozhodla z viacerých dôvodov. Prvý impulz bol ten, že Jemen je menej známou destináciou cestovného ruchu a chcela by som, aby sa stala obľúbeným miestom dovolenky aj pre slovenských turistov, pretože má čo ponúknuť.

Jemen poskytuje vzhľadom na priaznivé prírodné a historické podmienky vynikajúce predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu. Nachádza sa tu množstvo vzácnych kultúrno-historických pamiatok a to hlavne v hlavnom meste Sanaa. Hlavné mesto je považované za jedno z najkrajších miest sveta a to z pohľadu histórie, kultúry a atmosféry.

V blízkom okolí sa vyskytuje množstvo krásnych palácov a mešít, ktoré treba navštíviť. Určite by nemalo uniknúť turistom údolie Hadramaut považované za ôsmy div sveta a hlinené mrakodrapy v Šibáne, ktoré sú staré 1200 až 1800 rokov.

Pozoruhodné sú aj mešity v Zabide, ruiny Sábskych chrámov, Sultánov palác v Sajúne a mnohé ďalšie atrakcie. Za jeden z posledných rajov sveta je považovaný ostrov Socotra, ktorý zaujme nejedného cestovateľa. Ponúka krásne pláže s čistým morom, aké nenájdete ani na Tahiti či Bora Bora.

Jemen ponúka všetko od prírody, kultúry, histórie až po nádherné pláže a neskutočnú faunu a flóru na ostrove. Celú oblasť obkolesuje človekom skoro neporušená a jedinečná príroda. Hory Haraz a al-Mahwit ponúkajú niekoľko úžasných trekov, populárne je i potápanie v Červenom a Arabskom mori, tiež plachtenie, rybolov a pozorovanie exotického vtáctva.

Jednou z hlavných príčin stagnácie sa cestovného ruchu aj napriek dostatočnej primárnej ponuky je menej rozvinutá sekundárna ponuka, nedostatok finančných prostriedkov a nevyhovujúca dopravná infraštruktúra. Krajina má málo finančných prostriedkov, slabo rozvinutú ekonomiku a patrí medzi najchudobnejšie krajiny sveta. Závažným problémom, ktorý brzdí rozvoj cestovného ruchu je vláda kmeňov, ktoré sú nezávislé a vláda ich musí na slovo poslúchať.

Slabú stránku vidím aj v nedostatočnej propagácii na Slovensku. Ponuka zájazdov je oproti iným destináciám slabšia. Niektorých potenciálnych návštevníkov či turistov odradia nedostatočné služby, takmer neexistujúce doplnkové služby, iní by možno uvítali iné typy ubytovania a to hlavne v menej zaostalých oblastiach krajiny ako sú severné oblasti a oblasti púští. K najzávažnejším problémom brzdiacim rozvoju cestovného ruchu

v Jemene patrí negatívny obraz Jemenu v očiach našich turistov. Stále považujú túto krajinu za menej bezpečnú ale nie je sa čoho obávať, stačí sa len vyhnúť oblastiam , ktoré sú v krajine neprístupné pre turistov.

Jemenci sú skvelí a priateľskí ľudia, preto sa ich netreba báť. Aby začali turisti od nás prichádzať do Jemenu, musia prekonať nedôverčivosť k tejto krajine a ako hlavný problém vidím v nedostatočnej informovanosti a propagácii. Hlavne táto skutočnosť sa stala hlavným podnetom pre výber témy mojej diplomovej práce. Okrem navrhnutia poznávacích zájazdov , navrhujem aj propagačný materiál, ktorý by som chcela poskytnúť cestovným kanceláriám, ktoré táto krajina neoslovila a nezahŕňajú ju vo svojich katalógoch.

1 CIELE PRÁCE

Jemen, krajina Blízkeho východu ležiaca na Arabskom polostrove, je trochu neobvyklá a ešte neobjavená destinácia cestovného ruchu, čo zapríčiňuje ešte vždy napätá politická situácia. Masový turizmus tu nenájdete a preto tu môžete zažiť pokojnú dovolenku.

Cieľom práce je poukázať na súčasnú situáciu v Jemene a na krajinu ako na perspektívne sa rozvíjajúcu s bohatou ponukou. Zamerala som sa na analýzu primárnej a sekundárnej ponuky, z čoho vyplynulo že Jemen má čo ponúknuť našim turistom. Mojm konkrétnym cieľom bolo zmapovanie ponuky zájazdov v cestovných kanceláriách a na základe zistených informácií navrhnúť poznávacie zájazdy do Jemenu.

Ďalším mojím cieľom je navrhnutie propagačného materiálu v podobe plagátu, ktorý by prispel k lepšej informovanosti našich turistov a prostredníctvom neho ich prilákať do tejto menej významnej krajiny. Slovenskí klienti nemali dostatok príležitostí na oboznámenie sa s Jemenom, nakoľko daná destinácia sa nevyskytuje v katalógu väčšiny cestovných kancelárií. Preto by som chcela do budúcnosti navrhnúť spoluprácu s nejakou cestovnou kanceláriou a poskytnúť jej tento propagačný materiál. Vytvorené poznávacie zájazdy považujem za vhodný nástroj ako vzbudiť záujem u potenciálneho klienta. Častým cestovaním do Jemenu by spoznalo slovenské obyvateľstvo nielen históriu a zaujímavé pamiatky ale zmenilo by aj negatívny obraz o krajine.

2 METODIKA A METÓDY SKÚMANIA

Prvotným krokom práce bolo stanoviť si cieľ a oblasť, s ktorou sa budem v práci zaoberať. Po vytýčení cieľa som si prácu rozdelila na teoretickú, analytickú a návrhovú časť. V teoretickej časti som definovala základné pojmy ako je cestovný ruch, jeho vývoj, druhy a formy CR a primárnu a sekundárnu ponuku. Súčasťou teoretickej časti je aj štvrtá kapitola, v ktorej sa zaoberám prezentáciou krajiny Jemen, kde som sa zamerala na geografické a klimatické podmienky, historický vývoj, demografickú charakteristiku náboženstvo, politický systém a ekonomiku. Bližšie som sa zaoberala s kultúrno-historickými pamiatkami v jednotlivých regiónoch cestovného ruchu, ktoré sú zaujímavé z pohľadu CR.

Piata kapitola začína analytickou časťou, kde som zhodnotila primárnu a sekundárnu ponuku CR v Jemene. V rámci sekundárnej ponuky som vybrala najvýznamnejšie ubytovacie zariadenia, ktoré sú atraktívne pre cestovný ruch v Jemene. Výsledkom tejto analýzy bolo porovnanie silných a slabých stránok, čiže SWOT analýza. Upriamila som sa viac na slabé stránky krajiny, ktorých je v krajine viac.

V šiestej kapitole sa zaoberám krajinou Jemen ako cieľovou destináciou, kde poukazujem na ponuku jednotlivých zájazdov do Jemenu a hodnotím ich predaj za predchádzajúce tri roky.

Siedma kapitola je venovaná návrhom poznávacích zájazdov a propagačného materiálu vo forme plagátu, ktorý bude poskytnutý zákazníkom v cestovnej kancelárii Kartago Tours.

Prvým krokom bolo zhromažďovanie, spracovanie a štúdium odbornej literatúry, časopisov, získavanie informácií z internetových stránok a následná konzultácia s pracovníkmi cestovných kancelárií, ktorí ma informovali o ponuke a predaji zájazdov do Jemenu.

Ďalším postupom práce bolo zanalyzovať súčasný stav cestovného ruchu krajine a prostredníctvom swot analýzy som priblížila slabé a silné stránky CR v Jemene. V návrhovej časti som vypracovala ponuku poznávacích zájazdov do Jemenu, ktorá by prispela k oživeniu ponuky v cestovných kanceláriách a prispela by k väčšiemu počtu turistov cestujúcich do Jemenu. K vytvoreným zájazdom som vypracovala propagačný materiál vo forme plagátu, ktorý by poslužil cestovnej kancelárii na propagáciu zájazdu.

3 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

3. 1 Vývoj cestovného ruchu

Vysvetlenie vývoja cestovného ruchu ako masového javu získame z historického pohľadu. V cestovnom ruchu sa vždy prejavovali panujúce politické, kultúrne a hospodárske pomery. Motivácie cestovného ruchu z veľkej časti existovali už v staroveku. Vznikom Olympijských hier v roku 770 pred Kr. dochádza k zmene miesta kvôli aktívnej alebo pasívnej účasti na športových podujatiach. Grécky geograf Herodot v rokoch 480 až 421 pred Kr. sa stal prvým cestujúcim a účastníkom cestovného ruchu vo svojej krajine. Jeho cestopisy svedčia o cestovaní s liečebným cieľom ako aj o púťach k chrámom bohov. Rímanovia podporovali zmenu miesta zasa za iným cieľom. Známa je záľuba Rimanov v kúpeľných a termálnych prameňoch. Zánikom Rímskej ríše dochádza aj k úpadku ciest a cestovanie sa stáva problematickým. Prelomovým obdobím sa stáva obdobie osvietenstva. Rozhodujúci rozmach zaznamenal cestovný ruch vďaka zlepšeniu európskeho dopravného systému. Nositeľmi rastúceho CR boli predovšetkým cestné komunikácie, začiatkom 19. Storočia dochádza aj k výstavbe priechodov cez priesmyky. V dvadsiatich rokoch tohto storočia sa cestovný ruch uskutočňuje parníkmi po jazerách. Pozitívne ovplyvnil CR aj vznik železníc. Signálom pre hromadný cestovný ruch bol napokon Thomas Cook, ako organizátor skupinových ciest do celého sveta (KASPAR 1995: 14-18).

3. 2 Pojem cestovný ruch

Jednu z prvých definícií cestovného ruchu formuloval rakúsky ekonóm Hermann Schullard v roku 1910, ktorý povedal: „cestovný ruch je súhrnom operácií, hlavne ekonomickej povahy, ktoré sa priamo vzťahujú na vstup, pobyt a pohyb cudzincov mimo alebo vnútri určitej krajiny, mesta alebo regiónu“ (SNIŠČÁK 1997 : 106).

Technické aspekty cestovného ruchu zdôrazňujú Hunziker a Krapf, ktorí cestovný ruch definujú ako súhrn vzťahov a fenoménov, vznikajúcich pri cestovaní a pobyte cudzincov, ktorí svoj pobyt neodôvodňujú vytváraním stáleho bydliska ani zárobkovými aktivitami (SNIŠČÁK 1997 : 106).

Podľa Clauda Kaspara je cestovný ruch súhrn vzťahov a javov, ktoré vyplývajú z cestovania alebo pobytu osôb, pričom miesto pobytu nie je hlavným ani trvalým miestom bývania a zamestnania (KASPAR 1995 : 10).

Cestovný ruch predstavuje ľudské aktivity, ktoré vytvárajú spojenie medzi ľuďmi bez geografických hraníc štátov. Zahrňuje dočasné premiestnenie ľudí do iného regiónu, krajiny alebo kontinentu s cieľom uspokojiť ich rozličné potreby (SNIŠČÁK 1997 : 106).

Uvedené definície sú formálne rozdielne, ale obsahovo zdôrazňujú všeobecnú podstatu cestovného ruchu, ktorá spočíva v dočasnej zmene pobytu účastníka cestovného ruchu v inom konkrétnom prostredí často vo voľnom čase za účelom oddychu, rozvoja poznania alebo kontaktu s ľuďmi (SNIŠČÁK 1977 : 106).

Cestovný ruch je odvetvím, ktoré sa v celosvetovom meradle dynamicky rozvíja. Denne pribúdajú nové miesta, ktoré sa snažia riešiť svoje problémy tým, že sa orientujú na rozvoj cestovného ruchu na svojom území. O cestovnom ruchu je známe, že má výrazné ekonomické prínosy, podieľa sa na raste HDP krajiny, pomáha vytvárať pracovné miesta, umožňuje zvýšenie príjmu domácností, má výrazne multiplikačný efekt. Ľudia jazdia do tých miest, ktoré im majú čo ponúknuť. Hľadajú odpočinok, rozptýlenie, zábavu, kultúrne a športové vyžitie , upevnenie svojho zdravia (JAKUBÍKOVÁ 2009 : 11).

3. 3 Objekt a subjekt cestovného ruchu

Subjekt cestovného ruchu je označenie pre účastníka cestovného ruchu, ktorého často nazývame aj ako návštevník, turista a výletník. Subjekt cestovného ruchu je každý, kto uspokojuje svoje potreby počas cestovania a pobytu mimo miesta trvalého bydliska a to spotrebou statkov cestovného ruchu. V praxi cestovného ruchu je dôležité rozlíšiť cestujúcich- účastníkov CR zo štatistického hľadiska. Cestujúci zahŕňaní do štatistiky CR sú návštevníci, ku ktorým zaraďujeme stálych obyvateľov, turistov a výletníkov (GÚČIK 2001 : 8 a 9).

Objektom cestovného ruchu je všetko, čo sa môže stať cieľom zmeny miesta pobytu, napríklad príroda, kultúra, hospodárstvo a spoločnosť. Subjekt cestovného ruchu môže uspokojiť svoje potreby v cestovnom ruchu len vtedy, ak existuje vhodný ekvivalent na ich uspokojenie (GÚČIK 2001 : 8 a 9).

3. 4 Druhy a formy cestovného ruchu

V druhej polovici 20.storočia nadobúda cestovný ruch rozmanité podoby. Spôsobujú to najmä skutočnosti, že účasť obyvateľov na ňom má rôzne motívy, odlišnú dĺžku trvania. Vyžaduje si rozličné finančné náklady pričom, pričom jeho účastníkmi sú príslušníci rôznych národností, vekových i sociálnych skupín obyvateľstva. Klasifikácia cestovného ruchu umožňuje určitým spôsobom usporiadať tento na prvý pohľad chaotický súbor jeho znakov podľa pevne určených kritérií. V rámci nej sa rozlišujú druhy a formy cestovného ruchu (MARIOT 2006 : 5).

Ak za základ posudzovania cestovného ruchu vezmeme motiváciu jeho účastníkov t. j. účel, pre ktorý cestujú a pobývajú prechodne na cudzom mieste hovoríme o druhoch cestovného ruchu. Druhy cestovného ruchu nevystupujú v praxi v čistej podobe, ale vo vzájomnej kombinácii, pričom jeden býva dominantný. Základné druhy cestovného ruchu sú: rekreačný, kultúrny, športový, kúpeľný a obchodný. Rekreačný cestovný ruch predstavuje nielen pasívny, ale a aktívny odpočinok vo vhodnom prírodnom prostredí s cieľom obnovy fyzických a psychických síl. Jeho podstata je daná rozličnými rekreačnými aktivitami, ako sú prechádzky, športové činnosti, poznávanie prírody a pamiatok. Športový cestový ruch predstavuje pobyt vo vhodnom prírodnom prostredí spojený s vykonávaním rozličných športových činností, ktoré predpokladajú aj fyzické schopnosti. Zahŕňa aj turistiku, ktorá môže byť pešia, horská, vodná cykloturistika. Kúpeľný cestovný ruch predstavuje zdravotno- preventívne a liečebné činnosti pod odborným dohľadom. Podmienkou jeho rozvoja je existencia prírodného liečivého zdroja. Obchodný cestovný ruch je súborným označením pre obchodné rokovania, kongresy, veľtrhy a výstavy. V európskej odbornej literatúre sa zvyčajne označuje súborným názvom kongresový cestovný ruch. Na rozdiel od ostatných druhov cestovného ruchu sa uskutočňuje v pracovnom čase (GÚČIK 2001 : 13-15).

Kultúrny cestovný ruch, ktorým sa budem zaoberať aj v práci, predstavuje rozličné podoby uspokojovania duchovných potrieb ľudí. V praxi má podobu návštev múzeí, galérií, kultúrnych pamätihodností, archeologických nálezísk, hudobných, divadelných a filmových festivalov, výstav, spoločenských a náboženských podujatí. V medzinárodnom cestovnom ruchu sa najviac rozvíja v Európe, na Blízkom východe a v Ázii smeruje do krajín s dávnymi civilizáciami. Vzdelanie je súčasťou kultúrneho cestovného ruchu. Jeho

účastníci sa oboznamujú nielen s históriou, kultúrou, ale aj sociálnou a ekonomickou situáciou navštíveného štátu a cieľového miesta (GÚČIK 2001 : 14).

Základným predpokladom rozvoja kultúrno- poznávacieho cestovného ruchu je existencia kultúrneho dedičstva. Zachovanie, ochrana a rozvoj hmotného kultúrneho dedičstva a nehmotného dedičstva je mimoriadne dôležité a permanentne aktuálne (SNIŠČÁK 1977 : 110).

Pri vymedzovaní foriem cestovného ruchu sa súbor jeho znakov delí na základe rôznych kvalitatívnych charakteristík napr. časové rozloženie návštevnosti v priebehu kalendárneho roka, dĺžka pobytu, spôsob cestovania, územný pôvod účastníkov. Takáto klasifikácia pomáha pracovníkom rôznych vedných odborov podrobnejšie sledovať jeho vývoj, intenzitu a štruktúru. Súčasne však umožňuje zamestnancom cestovných kancelárií, hotelov, reštaurácií a množstva iných turistických zariadení orientovať svoju prácu tak, aby bola čo najefektívnejšia a aby čo najlepšie uspokojila záujmy účastníkov (MARIOT 2006 : 7).

3. 5 Primárna a sekundárna ponuka

Ponuka cestovného ruchu má vďaka rôznorodosti potrieb účastníka cestovného ruchu rozličnú podobu. V závislosti od motivácie má primárna i sekundárna ponuka iný význam a jednotlivé prvky týchto dvoch hlavných skupín je možné hodnotiť odlišne. V prípade fyzickej motivácie bude mať väčší význam primárna ponuka, kým v prípade prestížnej motivácie a motivácie podmienenej postavením účastníka bude dôležitejšia sekundárna ponuka (KASPAR 1995 : 44).

K primárnej ponuke patria prírodné danosti ako je geografická poloha, klíma, topografia, krajina, vegetácia a fauna. Zaraďujeme k nej aj socio- kultúrne vzťahy ako je kultúra, tradičné náboženské a svetské stavby, jazyk, mentalita, pohostinnosť a zvyky a všeobecnú infraštruktúru. Pod pojmom všeobecná infraštruktúra rozumieme základnú vybavenosť užitočnými zariadeniami, ktoré umožnia rozvoj rozsiahlych hospodárskych a spoločenských aktivít . V užšom zmysle, ktorý nás predovšetkým zaujíma, rátame k infraštruktúre zariadenia, ktoré sa využívajú na spotrebu a na odstraňovanie odpadu (KASPAR 1995 : 45).

Sekundárna ponuka zahŕňa zariadenia na zmenu miesta, pobytové zariadenia a sprostredkovateľské zariadenia. Na rozdiel od všeobecnej infraštruktúry, ktorá nemusí byť

špecificky pripravená na využívanie v cestovnom ruchu, a preto sa zaraďuje do primárnej ponuky, do sekundárnej ponuky patrí infraštruktúra a supraštruktúra cestovného ruchu. Do infraštruktúry CR patria všetky verejnosti prístupné zariadenia, ktoré umožňujú vykonávať činnosti CR a pritom nepatria do supraštruktúry CR. K infraštruktúre patrí užšia infraštruktúra a vlastná infraštruktúra. Užšia infraštruktúra presahuje rámec potrieb domáceho obyvateľstva a využíva sa na zásobovanie a odstraňovanie odpadu. K vlastnej infraštruktúry zaraďujeme dopravne zariadenia, zariadenia využívajúce na rekreáciu a šport, kúpeľné zariadenia a spoločensko- zábavné zariadenia. K supraštruktúre CR patria zariadenia na ubytovanie ako je hotel, ubytovací hostinec, penzióny, aparthotel, parahotelové zariadenia ako chaty, kempy, karavany a pod (KASPAR 1995 : 45 a 46).

4 PREZENTÁCIA KRAJINY JEMEN

4.1 Geografické a klimatické podmienky

Jemenská republika sa rozkladá v juhozápadnom cípe Arabského polostrova. Jej severným susedom je Saudská Arábia a východným Omán. Pobrežie sa tiahne v dĺžke 2000 km od Midi na severozápadne a po Hof na juhovýchode. Západné pobrežie omývajú vody Červeného mora, južná časť leží v Adenskom zálive a Arabskom mori. Obe pobrežia sa stretávajú v prielive Bab al- Mandab na juhozápade, odkiaľ je to len 25 km plavby k africkému brehu Džibutska. (MCLAUGHLIN 2011 : 9).

Obrázok 1 : Mapa Jemenu

Zdroj: MCLAUGHLIN, D. Jemen. Brno. 2011. ISBN 978-80-7217-794-3.

Jemen možno rozdeliť na štyri geografické oblasti: hornatú plošinu, prímorskú rovinu, púšť a východnú náhornú plošinu. Hornatú časť tvorí pohorie Asir siahajúce zo Saudskej Arábie a horské pásmo Sarat, ktoré prechádza okresy Hadža a Amrán cez Sanaa, Tarím a Taiz smerom k juhozápadnému cípu krajiny. V najvýchodnejšej časti krajiny sa nachádza nehostinná vápencová plošina Jol, ktorú pretína významná wádí Hadramaut

a Doán. Strednú časť Jemenu vyplňajú púšte Ramlat as-Sabatajn a časti Rub al-Chálí, jedny z najväčších piesočnatých púští na svete (KABASCI 2003 : 21).

Podnebie krajiny sa mení podľa jednotlivých geografických oblastí, ktoré sú vzájomne ohraničené a ponúkajú rozdielne životné podmienky. Oblasť púští pozostáva zo 60 km širokých púštnych údolí. Táto krajina je nehostinnou časťou Jemenu. Vysoké teploty a vlhký vzduch vytvárajú nepríjemnú klímu, ktorá zaťažuje život obyvateľov tu žijúcich. Keďže tieto oblasti sú takmer bez zrážok tak najviac sídel sa nachádza pri pobrežiach. Na prechode púštnej a horskej oblasti sa darí hlavne akáciám, ktoré vytvárajú vegetačný obraz. V blízkosti nich si stavajú miestni obyvatelia okrúhle alebo pravouhlé chatrče z púštnych stebiel trávy. Horské regióny majú po celý rok mierne podnebie a počas celého roka spadne okolo 2000mm zrážok. Priemerná ročná teplota činí 18 °C a tak v týchto oblastiach sa darí pestovaniu kávy (MCLAUGHLIN 2011 : 9).

Južná časť Arabského polostrova má dávnu prezývku „Arabia Felix“ za čo vďačí hojnosti dažďových kvapiek. V priebehu roka prichádzajú dve obdobia dažďov, ktoré zasahujú predovšetkým centrálnu a južnú pohoria. Od apríla do mája a od augusta do septembra prší v týchto regiónoch denne. Občas dokonca uderí prívalový lejak , ktorý v Sanne zaplaví ulice až do výšky 30 cm a zastaví dopravu. Pre najvýchodnejšiu časť krajiny, najmä oblasti al- Mahra, sú zase typické monzúnové dažde (MCLAUGHLIN 2011 : 9).

4. 2 Rastlinstvo a živočíšstvo

Vďaka rôznorodému povrchu a nerovnomerne rozloženým zrážkam má Jemen úžasné rozmanité prírodné prostredie . Okrem suchých plání Tihámy tvoria prímorské oblasti mangrovové porasty a mokradly. Vnútrozemie pokrývajú krovinaté porasty, púšte a blízko vodných tokov dokonca i niekoľko bažín. Vzhľadom k tomu , že Jemen postihujú korytá zaplňujúce sa vodou len v dobe vysokých zrážok. Väčšina jemenských rastlín je prispôbenedých suchej klíme. Orná pôda zaberá 2,9 % z celkového povrchu Jemenu. V krajine existujú aj oblasti, kde sa doteraz darí prirodzenej vegetácii. Najbohatšiu koncentráciu kvetín v Jemene má hornatý západ, kde rastú rôzne druhy viazané na konkrétnu nadmorskú výšku. Nižšie svahy hôr pokrývajú kerové húštiny tvorené akátmi V rozmedzí 2000- 2500 m. prevažuje kafr, stredne veľký ker so šedo- zelenými listami, ktorý sa využíva na lekárske účely. Medzi 2500- 3200 m. rastie zakrpatený les a habešská

ruža. Od 2500 m. možno naraziť na také rastlinné druhy, ako sú jalovce a vysokohorské kry. Podstatnú časť zelene v Jemene tvoria hospodárske plodiny. V Hadramaute sa vyskytujú d'atlové palmy, pšenica, proso a kokosové palmy. V oblasti Tihámy rastú citrusy, banánovníky, bavlníky a proso. Stredné nadmorské výšky sú doménou figovníkov, pšenici, jačmeňa a čiroku. Vyššie polohy patria qátu a káve. Jemen je aj producentom kadidla a myrhy (MCLAUGHLIN 2011 : 38).

Jemen má celosvetovo celkom jedinečnú polohu, lebo sa nachádza v blízkosti troch vzájomne odlišných ekologických oblastí: Afriky, Európy a Ázie. Tieto podmienky sa pochopiteľne odrazili i na druhovej pestroste divokých zvierat. V Jemene žijú levharti, damani i paviáni pochádzajúci z Afriky. Ázijskú prírodu zastupujú promyky a indickí varani, zatiaľ čo zo zvierat Európy a Ázie sa tu darí prispôsobivým líškam a vlkom. Prírodné podmienky, ktoré Jemen do istej miery izolujú od okolitého sveta , umožnili vznik veľkého počtu endemických druhov vtákov. Z celkových 370 rôznych vtákov 25 nežije nikde inde na svete. V Jemene žijú pomerne bežne sokoloví vtáci, ktoré majú pre obyvateľov Arabského polostrova kultúrny význam. Jemen je aj domovom asi 103 druhov plazov. Medzi ne patrí i endemický druh varana a množstvo jašterov, ako sú agamy, gekoni a obľúbený chameleon jemenský. Možno tu naraziť aj na niekoľko jedovatých hadov , z ktorých je najnebezpečnejší kobra egyptská (MCLAUGHLIN 2011 : 39).

Jemen je malou, rýchlo sa rozvíjajúcou krajinou, pre ktorú je ochrana prírody kľúčovou záležitosťou. Snahy zamerané týmto smerom sa týkajú ochrany vodných zdrojov, prevencii proti nadmernému spásaniu krajiny, erózii pôdy a dezertifikácii. Ďalšou oblasťou záujmu je ochrana divokej prírody a prírodného prostredia (MCLAUGHLIN 2011 : 40).

4. 3 Historický vývoj Jemenu

Počiatky Jemenu

Ranná história Jemenu je zachytená v Starom zákone i v koráne. Hovorí sa, že mesto Aden bolo posledným miestom odpočinku Kaina a Ábela. S Jemenom sa spájajú aj mnohé historické postavy ako Šém, Hud, Kahtan a kráľovná zo Sáby. Nedávne vykopávky v hornatých oblastiach Khawlanu, v údoliach wádí Hadramaut a častiach Tihámy, rovnako ako objav skalných malieb neďaleko púšti Ramlat as-Sabatajn, vypovedajú o Jemene v období paleolitu, neolitu i dobe bronzovej. V horách na severe zeme existovali veľké osady už v roku 5000 p. n.l (MCLAUGHLIN 2011 : 10).

Predislamské kráľovstvá

Približne tisíc rokov vládlo v Jemene niekoľko starovekých kráľovstiev, ktoré výrazne profitovali na obchode s kadidlom. Najznámejšie z nich je Sábске kráľovstvo pomenované podľa legendárnej kráľovnej zo Sáby. Sába sa vyzdvihla k moci okolo roku 1000 pr. n. l. v dobe, kedy navštívila Šalomouna. Sábeci sa stali významnou politickou silou, za čo vďačili domestikácii tiav. Vďaka skroteniu odolných somárov sa mohla zrodiť arabská karavána. Existenciu ťavích karaván a obchodu s kadidlom dokladajú asýrske texty z 8. storočia pr. n. l. V Maribe a na západe vládlo Sábске kráľovstvo a východ sa stal doménou kráľovstva Hadramaut, ktoré bolo pôvodne vazalským územím Sáby. Začiatkom 8. storočia pr. n. l. bolo jediným politickým súperom Sáby kráľovstvo Awsan sústredené okolo wádí Markhah. Kráľovstvo Main bolo podobne ako Hadramaut vazalským územím Sabejcov (ROHRBACH1999 : 37).

Kultúra a bohatstvo južnej Arábie spočívalo na vývoze domácich produktov zlata, kadidla a myrhy, ale tiež na obchode s východnou Afrikou a s Indiou. V dôsledku toho sa otvorili nové cesty do Indie s oboplávaním Arábie cez Červené more. V roku 115 pred Kr. prišli na územie južnej Arábie kmene Himjaritov, v dôsledku ktorých zaniklo Sábске kráľovstvo a hlavným mestom sa stala Sanna. V roku 525 ovládli Jemen Rimania a založili Arabiu Felix nazývanú šťastná Arábia a bola dobytá kráľovstvom Aksuma. Pod vplyvom Etiópcanov sa južnej časti rozšírilo kresťanstvo. V roku 615 ovládli Jemen islamské skupiny. Maribská hrádza bola úplne zničená, čo viedlo k dezertifikácii krajiny a k zániku juho-arabských kultúr a nasledovala islamizácia (BRIXEL- SIMPER 2008 : 98).

Obdobie rozkvetu Islamu

V roku 628 prestúpili viacerí Jemenci k islamskému náboženstvu. Po dobytí Mekky v roku 630 nastal obrat a začala výstavba viacerých mešít v Jemene. Od 9. storočia nastáva vláda viacerých dynastií a k najvýznamnejším patrila dynastia Zaiditov. Na začiatku 16. storočia sa novými vládcami v krajine stali egyptský sultán a osmanskí Turci. V tejto ríši zotrval Jemen až do nášho storočia. Turkov zaujímal tento región menej, ich panovanie tu nezanechalo hlboké stopy. Kathirský sultán si budoval svoju základňu v Taríme. Na západnom pobreží Tihámy sa usadili Portugalci, ktorí si na krátku dobu vytvorili kolóniu na Sokotre. V krajine sa rýchlo rozšírili aj Egypťania, avšak krátko na to sa stiahli, lebo čiastočne domovinu medzitým dobyli Osmani. Okrem politických zmien bolo 16. storočie svedkom znovuzrodenia Jemenu, čo súviselo s rozvojom obchodu s kávou. Krajina si udržala monopol na kávovom trhu až do konca 17. storočia a lukratívnym obchodom sa tu darilo až do polovice 18. storočia. Prvá osmanská okupácia skončila, keď zajdský imám

Kásim Veľký zhromaždil ozbrojenú podporu a zahájil spojené úsilie o vyhnanie Turkov z krajiny. Po jeho smrti v roku 1620 sa úlohy zhostil imánov syn, pričom do roku 1636 opustil zem posledný Osman. Tým začalo obdobie ďalšej nadvlády Zajdovcov nad väčšinou severného Jemenu. Aden na juhu ovládal lahejský sultanát, zatiaľ čo v Hadramautu súperili o moc sultanáty Kathiri Quati a Mehri. Situácia, ktorá nastala v Jemene sa udržala aj v priebehu ďalších okupácií a prakticky až do súčasnosti (ZIEHR 1972 : 335).

Britské a osmanské záujmy

Britské záujmy v južnej Arábii sa objavili na začiatku 19. storočia. V roku 1839 obsadili Briti Aden a opustili pôvodné osady na ostrovoch Perim a Sokotra. Roku 1882 podpísali Quaiti s Briti dohodu o vzájomnom priateľstve. Skoro nasledovali podobné zmluvy s ostatnými sultanátmi, čo viedlo k založeniu adenského protektorátu. Druhá osmanská okupácia začala v roku 1849, kedy sa Turci vrátili a obsadili väčšinu severu. Bitky medzi jednotkami Osmanov a Zajditov takmer neustávali, pokiaľ imám Jahjá a turecký paša nepodpísali v roku 1911 zmluvu, podľa ktorej získali Turci Tihámu a vysočina zostala imamátu. Osmani i imám Jahjá si udržali svoje územie až do konca prvej svetovej vojny, zatiaľ čo Briti v Adenu mali kontrolu na južnom a východnom protektoráte. Po vojne sa Osmanská ríša zrútila a Briti predali vládu nad Tihámou Muhammadu al-Idrísí, ktorý s podporou Britov s Turkami bojoval predchádzajúcich desať rokov (ZIEHR 1972 : 334).

Nasledujúcich 40 rokov ovládali imámové vysočinu a západ, kde uplatňovali extrémne izolacionistickú politiku, zatiaľ čo Briti kontrolovali Aden a protektoráty na východe. V oboch častiach krajiny však klíčili zárodky revolúcie. V roku 1948 sa na severe pokúsilo o prevrat hnutie slobodných Jemencov, ktorého členovia zavraždili imáma Jahjá a novým imámom sa stal Abdulláha al-Wazíra. Hnutie však neodstránilo Jahjáova syna Ahmeda, ktorý v Hadždže zhromaždil kmeňové sily a masovými popravami rázne ukončil snahy o odpor. Po zahájení revolúcie postihla Jemen osemročná vojna, v ktorej republikánskym silám pomáhal Egypt a monarchistom Saudská Arábia s Britániou. Vojna skončila v roku 1970 víťazstvom novej sformovanej Jemenskej arabskej republiky. Podobne ako na severe kráčali k nezávislosti slobodní Jemenci a ďalšie hnutie, bojovala na juhu Národná oslobodenecká fronta (NOF) a Fronta za oslobodenie okupovaného južného Jemenu (FOOJ). NOF bola lavicovo založená Partizánskou skupinou, zatiaľ čo hnutie FOOJ bolo podporované Egyptom a vzišlo z Britsko-egyptského konfliktu odohrávajúceho sa na severe Jemenu. V období nazývanom adenský výnimočný stav

bojovali obe strany tvrdo a používali drsné taktiky. Nakoniec však Briti v roku 1966 oznámili zámer odstrániť všetky vojenské základne na východe od Suez a jej poslední vojaci opustili krajinu 30. septembra 1967 (HARKE 1986 : 9).

Severný a južný Jemen

Po získaní nezávislosti na Británii viedla Južný Jemen Národno - oslobodenecká fronta a behom 3 rokov sa krajina stala Jemenskou ľudovo demokratickou republikou (JLDR), jediným arabským marxistickým štátom v históriu sveta. Vzťahy medzi oboma štátmi boli napäté, napriek tomu už v roku 1972 došlo k vytvoreniu prvých prieskumných výborov s cieľom zväziť možné zjednotenie. Sedemdesiate roky minulého storočia neboli z hľadiska prezidentov JLDR dobrým desaťročím. Prezident Irján bol v roku 1974 vyhnaný do exilu, Ibrahím Hamdí bol roku 1977 zavraždený a jeho následníka Ahmada Hášímiho zabil o rok neskôr výbuch kufríku. Vtedy sa stal prezidentom Alí Abdulláh Sálih a udržal si pozíciu až do dnešného dňa. Po páde Sovietskeho zväzu v roku 1989 obnovili severní a južný Jemen rozhovory o zjednotení krajiny a v roku 1990 mohol celý proces začať. Po útokoch z 11. Septembra 2001 sa stal Jemen verným stúpencom Spojených štátov vo vojne proti terorizmu. Niekoľko mesiacov po návšteve Spojených štátov jemenská vláda začala tvrdo postupovať proti podozrivým islamským radikálom, pričom vyhostila cez 100 zahraničných islamských študentov vrátane občanov Veľkej Británie a Francúzska. V roku 2004 sa Jemen a Saudská Arábia konečne dohodli na vzájomnej hranici. Od uzavretia Taifskej zmluvy, ktorá v roku 1934 ukončila krátky vzájomný konflikt, totiž medzi oboma krajinami existovala len improvizovaná a oficiálne nevytýčená hranica. Nová dohoda navrátila Jemenu niektoré územia. V tomto roku došlo aj k uzavretiu hraničnej dohody a v severnom okrese Saáda vznikol nový konflikt, ktorý sa vláda snaží potlačiť dodnes (MCLAUGHLIN 2011 : 24).

4. 4 Demografická charakteristika a jazyk

Jemenskí Arabi patria do rôznych etnických a sociálne štruktúrovaných skupín. Z etnického hľadiska sa obyvateľstvo rozdeľuje na obyvateľov pobrežia, hôr a na kočovné kmene Nomádov – Beduínov. Najvyššiu priečku tvoria držia Sajiditi, potomkovia promoka Muhammada, druhá patrí príslušníkom jemenských kmeňov a tretiu obsadili Muzajinové , to sú sluhovia vrátane holičov, mäsiarov, hudobníkov a dokonca i majitelia reštaurácii (MCLAUGHLIN 2011 : 25).

Oficiálnym jazykom je arabčina v rôznych regionálnych dialektoch. Jemenská arabčina je vraj najbližšia pôvodnému klasickému dialektu, zrejme ide o dialekt beduínov, ktorí údajne hovoria najčistejšou arabčinou. Stále viac ľudí hlavne v mestách vie po anglicky. Angličtina ako cudzí jazyk sa učí na školách od siedmich rokov, aj keď kvalita výučby je vo verejných školách nekvalitná. . V oblasti Mahra sa hovorí aj niektorými nearabskými jazykmi. Treťou rečou je batharština , ktorú používa len 200 obyvateľov vo východnej časti zeme (KABASCI 2003 : 88).

4. 5 Náboženstvo a kmeňový systém

Hlavným náboženstvom v Jemene je Islam, zvyšok sú kresťania a Hinduisti. Prívrženci Islamu sa nazývajú Moslimovia a dnes sa delia na dve hlavné skupiny- šiitských Zaidov a Ismailovcov na severe a severozápade a na sunnitskú školu Shafa na juhu a juhovýchode. V Jemene žije aj okolo 1000 Židov v provinciách Amran a Aden (Jemen 2008 : <http://www.jemen.sk/>).

V Jemene sa kmene označujú ako „qahtaniyun“ alebo sú pomenované podľa kmeňového otca. Najvýznamnejším kmeňom, ktorý obýva jemenské púšte sú Beduíni. Kmeň Beduínov na Arabskom polostrove sa rozvinul v súvislosti s domestikáciou tiav na začiatku 3.stor. pred Kristom. Beduíni predstavovali menšinu medzi jemenským obyvateľstvom a väčšina boli kočovní chovatelia dobytky. Chovali ťavy , kozy a zriedka ovce., ktoré žili spolu s nimi v spoločných príbytkoch. Kmene, ktoré žili v blízkosti pobrežia lovili ryby, sušené sardinky, ktoré im slúžili ako krmivo pre dobytok. Beduíni žili ako kočovníci alebo polokočovníci a obývali jedno alebo viacero sídel. Bývali v domčekoch ,chatkách, osadách ,stanoch alebo v jaskyniach v neosídlených oblastiach. Výmenný obchod hral dôležitú rolu a zabezpečoval príjem tovarov a na to im slúžila

karavánová doprava. Studne boli v Jemene spoločným vlastníctvom, ktoré povinnosťou kmeňa bolo chrániť. Spory o vodu, pastviny a vplyvné územia patrili ku každodennému životu beduínov. Mnohé kmeňové skupiny vydierali a olupovali slabšie kmene, kradli dobytok a napádali cudzincov. U beduínov vládol prísny mravný kódex. Klamstvá, neresti a krvavé činy boli prísne zakázané. Beduíni sú veľmi pohostinní. Každému priateľovi ale aj nepriateľovi bez ohľadu na to odkiaľ pochádza poskytnú ubytovanie, stravu a vodu. Život beduínov podliehal v posledných desaťročiach silným zmenám. Iba málo zostalo verných predchádzajúcemu spôsobu života, väčšina zostala usadlými obyvateľmi Jemenu. Začala si hľadať pevné miesta na bývanie a upustili od kočovného spôsobu života. V provincii Al-Mahra na východe krajiny, taktiež v oblastiach Ar-Rub žijú ešte dnes ľudia kočovným spôsobom života (KABASCI 2008 : 114).

Prechod cez púšť má jeden háčik. Beduíni sú starí ostrieľaní mafiáni. Zatiaľ čo ich kolegovia z Egypta dokážu od turistov vymámiť doláre za smiešne tance v improvizovaných obydliach a jordánski experti predať kúsok konského trusu ako vysokokvalitný hašíš, v Jemene vyžadujú na prechod cez svoje územie za nemalé peniaze ozbrojený sprievod. Ten Vám samozrejme môže poskytnúť iba šéf, miestny šejk. Na druhej strane, keďže v púšti naplatia oficiálne hranice, ale kmeňové teritória nazývané dirah, približne 100 km sa prechádza aj cez južnú časť Saudskej Arábie. A táto oblasť skutočne nie je práve najbezpečnejšie miesto na zemi. Napokon narodil sa tam Bin Ládín. Púšť dáva Beduínom pocit slobody a miera cti je u nich veľmi vysoká. Hovoria tomu šaraf (HUPKA 2008 : 55).

4. 6 Politický systém a ekonomika

Jemen je konštitučnou demokraciou s tromi piliermi vlády, ktoré stanoví ústava: výkonným, zákonodarným a súdnym. V čele exekutívy stojí prezident, ale aj predseda vlády. Legislatívny úrad tvorí 301 volených členov parlamentu a 111 členov rady Shura menovaný prezidentom. V Jemene existuje celá rada politických a nezávislých strán, avšak jedinú skutočnú autoritu má strana al- Mutammer, čo je strana prezidenta Alího Abdulláha Sáliha a 228 z 301 členov parlamentu. Ďalšia významná strana je reformná Islah založená a vedená šajchem Abdulláhem al-Ahmarem. Islah drží 47 kresiel v parlamente. Treťou stranou, ktorej význam však behom posledných dvoch desaťročí poklesol, je Jemenská socialistická strana. V súčasnej dobe jej patrí sedem parlamentných kresiel, čo je oproti

šesťdesiatim deviatim z predvolebných volieb v roku 1993 výrazne menej. Zo žien zasadá v parlamente iba jedna. Jemenci väčšinou vyjadrujú podporu politickým stranám vystavením stranického symbolu. Posledné politické voľby sa konali v roku 2006. Allí Abdulláh Sálih kandidoval za stranu Mutammer, i cez opakované uistenia, že sa o úrad v ďalšom období uchádzať nebude. Kandidátom strany Islah a socialistov bol Faisál bin Šamlan. Voľby neboli práve spravodlivé, bin Šamlan nemal rozhodne také zázemie a mediálny čas, akého sa dostávalo Sálihovi, ale od európskeho kontrolného úradu získali prekvapivo dobrý posudok. Sálih zvíťazil v pomere 77,2 % hlasov voči bin Šamlanovým 21,8 %. V predchádzajúcich voľbách v roku 1999 mal Sálih dokonca 96% (MCLAUGHLIN 2011 24-25).

Pred zjednotením Severného a južného Jemenu mali obidve krajiny nerozvinutú ekonomiku. Na severe spôsobila občianska vojna úpadok dovtedy prosperujúceho poľnohospodárstva. Pestovanie kávy, predtým hlavnej zložky exportu, upadlo s rozšírením pestovania katu. Slabo rozvinutý priemysel a nedostatok surovín uvádza Jemen do závislosti na dovoze, prostriedkoch posielaných Jemenčanmi žijúcimi v zahraničí a zahraničnej pomoci kvôli pretrvávajúcemu obchodnému deficitu. Po celom svete existujú komunity vystaľovalcov z Jemenu, od najbližších susedov na Arabskom polostrove a východnej Afrike cez Indiu a Indonéziu až po Anglicko a USA. Od päťdesiatych rokov poskytoval krajine významnú pomoc Sovietsky zväz a Čína. Na juhu bola v časoch pred nezávislosťou ekonomická aktivita sústredená okolo Adenu. Tranzitné obchodné aktivity utrpeli po uzavretí Suezského prielavu a odchodu Britov z Adenu v roku 1967. Po zjednotení sa vláda snažila spojiť dva relatívne odlišné ekonomické systémy. Ekonomický rast však brzdili rôzne udalosti, ako návrat asi 850 000 tis. Jemencov zo štátov Zálivu v roku 1990, následná redukcia pomoci a vnútorné politické rozbroje kulminujúce v občianskej vojne v roku 1994. Výsledkom vojny boli rokovania s Medzinárodným menovým fondom o programe rozvoja. Prvá fáza programu zahŕňa finančné a menové reformy, vrátenie voľnej meny, obmedzenie celkového deficitu a pôžičiek. Druhá fáza sa týka štrukturálnych zdrojov a služieb. Svetová banka sa v Jemene angažuje napríklad 22 projektmi v roku 2004 vrátane správnych úprav v civilnom sektore a zlepšenia distribúcie vody. Od roku 1998 sa vláda snaží zohľadniť odporúčania Svetovej banky, v nasledujúcich rokoch znížila štátny dlh prostredníctvom jednaní Parížskeho klubu. V roku 2003 dosiahli vládne rezervy 5 miliárd USD. V Jemene sa vyrába a používa ropa typu Marib obsahujúca prírodný plyn, odhadované zásoby sú 360 km kubických. Ekonomika Jemenu sa spolieha na krehkú rovnováhu medzi využívaním vlastných zásob ropy, vyvážením tovaru

z rybárskych oblastí a poľnohospodárskeho sektoru, respektíve získavaním značnej zahraničnej pomoci a finančných zdrojov od Jemencov pracujúcich v zahraničí.(Jemen 2008 : <http://www.jemen.sk/>).

Jemenská zahraničná politika vychádza z geopolitickej polohy krajiny. Jemen sa obchodnými aktivitami orientuje na spoluprácu s arabským svetom, v rámci Ligy arabských štátov a Rady pre spoluprácu v Zálive (GCC). Vzťahy s GCC boli narušené kvôli podpore Iraku vo vojne rokoch 1990-1991. Jemen odsúdil sankcie OSN a vyzýval arabské krajiny na riešenie krízy. Jemenské rozhodnutie bolo ovplyvnené úzkymi ekonomickými a politickými vzťahmi s Irakom. Jemen stratil finančnú podporu Kuvajtu, Saudskej Arábie a iných arabských krajín. Saudská Arábia, okrem zastavenia finančnej pomoci vo výške 600 mil. USD ročne, vyhostila vyše 1 milióna jemenských pracovníkov. Vzťahy s GCC sa postupne upravili, ale jemenské členstvo v GCC je stále vzdialenou realitou. Najrozvinutejšie vzťahy z krajín GCC má Jemen so susednou Saudskou Arábiou. Vzťahy sa v minulosti niesli v tieni problému demarkácie hraníc. Jemen sa snažil anulovať Taifskú dohodu (1934), preto v roku 1995 hrozilo vypuknutie vojenského konfliktu. Obe strany akceptovali sprostredkovanie rokovania zo strany Sýrie. Finálna dohoda bola podpísaná v júni 2000. Nová dohoda síce vychádza z Taifskej, ktorá bola doplnená o pripomienky jemenskej strany, o. i. určuje námornú hranicu a Jemenu bola rozšírená hranica územia o časť vo Východnej púšti, kde sa predpokladajú zásoby ropy. Fyzická demarkácia hraníc bola ukončená až v roku 2005. Po podpise dohody sa obnovila i finančná pomoc Saudskej Arábie, ktorá bola zvýšená po 11. septembri 2001, keď Jemen sprísnil bezpečnostné opatrenia proti saudským teroristom, ktorí hľadali útočisko v nekontrolovateľných oblastiach Jemenu. Jediným štátom GCC, s ktorým Jemen udržiaval kontakty v priebehu 90.rokov, bol cezhraničný Omán. V roku 1995 obe krajiny dokončili demarkáciu hranice. Jemen zaraďuje Egypt v regionálnom priestore za strategického partnera. Vzťahy s Kuvajtom boli prerušené až do mája 1999. Po podpise hraničnej dohody s KSA v júni 2000 Kuvajt obnovil spoluprácu a finančnú pomoc. Dobré vzťahy s Iránom predstavujú určitú protiváhu Saudskej Arábii. Spolupráca prebieha hlavne v hospodárskej oblasti najmä v rybolove, leteckej doprave a ťažbe ropy. Jemen vyzval arabské krajiny, aby akceptovali dôležitú rolu Iránu pre rozvoj vzťahov v hospodárskej oblasti. Vzťahy s USA boli v októbri 2000 v útlme po útoku na loď USS Cole v Adene. Vzťahy s USA boli v októbri 2000 v útlme po útoku na loď USS Cole v Adene. Jemenskí predstavitelia sa po 11. septembri 2001 obávali možnej US vojenskej intervencie a snažili sa nezopakovať chyby z roku 1990. Prezident Saleh ihneď ponúkol USA plnú podporu a v

novembri 2001 odcestoval do USA rokovať s G. W. Bushom. Jemen zmrazil všetky bankové účty podozrivých osôb, začala spolupráca v oblasti špeciálnych služieb. USA ako protislužbu cvičili jemenské protiteroristické jednotky. Dňa 8. apríla 2002 bola s USA podpísaná „Dohoda o vojenskej spolupráci“, ktorá umožňuje US lodiam vplávať do Adenu. Rozhodnutia Jemenu vyvolali zhoršenie vzťahov so Saudskou Arábiou. USA na základe dohody môžu kontrolovať pohyb lodí cez prieliv Bab el-Mandeb, prípadné operácie a južnej časti Saudskej Arábie, kde pôsobí niekoľko militantných skupín. S krajinami EÚ sa rozvíja spolupráca v ekonomickej sfére. Vzťahy Jemenu s Veľkou Britániou ovplyvňuje neúspešná žiadosť o vydanie niektorých islamských militantov, ktorí podnecujú teroristické útoky na území Jemenu. Hlavnými sponzormi Jemenu sú Rusko, Francúzsko, Nemecko a Holandsko. Jemen nie je členom Eurostredomorskej organizácie. Politické konzultácie s EÚ sa uskutočňujú priamo s členskými krajinami. Vzťahy Jemenu s krajinami Strednej a východnej Európy (SVE) sa postupne obnovujú. Najúčinnejšiu spoluprácu Jemen uskutočňuje s RF. Prezident Jemenu Ali Abdullah Saleh navštívil Moskvu s cieľom znížiť výšku zadlženosti voči RF, ktoré dosiahli 1,3 mld. USD. RF presadzuje záujmy v Jemene najmä v oblasti petrochemického priemyslu. Jemen v spolupráci s MMF rokuje o novom splátkovom kalendári na 20 rokov. (JEMEN 2010 : <http://www.mhsr.sk/vyhľadavanie/17s?stext=jemen>).

4.7 Kultúrne - historické pamiatky a atrakcie v jednotlivých regiónoch

SANAA

Jednou z najväčších zaujímavostí akejkoľvek návštevy Jemenu je hlavné mesto Sanna, jedno z najstarších súvisle obývaných miest na svete, ktorého počiatky siahajú až do prvého storočia p.n.l. Predpokladá sa , že bola hlavným mestom Himayritského kráľovstva na začiatku 6. storočia a v 7. storočí bola centrom šírenia Islamu. V roku 1984 bola vyhlásená za mesto svetového kultúrneho dedičstva Spojenými národmi (BRUHOVÁ 2003 : 110).

Čo si pozrieť :Najväčším lákadlom v hlavnom meste je Staré mesto, kde sa nachádza približne 14 000 vežovitých domov rozmiestnených po jeho východnej časti. Jedinečnosť a výška týchto budov, ktoré sa vypínajú nad úzkymi kamennými uličkami, dodávajú Starému mestu charakteristickú atmosféru. Vežové domy ukrývajú veľké množstvo „bustanov“, čo sú súkromné záhrady v Starom meste, kde rastú ovocné sady, pestuje sa tu zelenina. Tieto záhrady poskytujú potravu miestnym rodinám a zo zisku sa podporujú

tunajšie svätostánky. Ozdobou od staroveku, u každej návštevy v Sanna je hlavná tržnica Starého mesta, nazývaná Súq al-Milh (Soľný trh). Trh sa tu odohráva od staroveku, kedy malo mesto status chráneného mesta. Dnes trh obsahuje veľké množstvo obchodov so al-Yemen. (citované podľa HORVÁTH 2010 :<http://profit.etrend.sk/aktivny-zivot/pernikove-mesto-sana.html>)

Ústrednou stavbou starého mesta je Veľká mešita, jedna z prvých v celom Jemene. Požiadavky na jej stavbu a výber polohy údajne vzišli od samotného Muhammada v roku 630 n.l.. Pri budovaní mešity sa použil kameň z kostola Qalis a neskôr aj z paláca Ghumdan. Z pôvodnej mešity sa do dnešného dňa príliš nezachovalo. Nachádza sa na centrálnom nádvorí, vo vnútri ktorého stojí vypuklá štvorcová štruktúra, ktorá spadá do 16. storočia. Táto mešita teraz slúži ako pokladnica a na skladovanie dokumentov. Kto nie je moslim, dovnútra sa nedostane, možno len nakuknúť dvermi (LEWCOCK 1986 : 85).

Na jednom z námestí súqu sa nachádza Qalis, čo je kresťanský kostol postavený za vlády aksumského panovníka Abraha, z ktorého sa zachovalo dodnes len obstavané priestranstvo, kde sa hrávajú deti. Spomienky na Qalis však naďalej putujú mestom. Na východ od Starého mesta sa rozkladá pevnosť menom Ghumdan, ktorá vraj vyrástla na mieste slávneho palca Ghumdan. Bol postavený v treťom storočí nášho letopočtu za vlády posledného z veľkých panovníkov Sáby kráľa Ilsharaha Yahduba. Stavba sa týčila vysoko nad okolitou krajinou. Každá zo štyroch elegantných stien bola natrená inou farbou a duté bronzové levy na strope mali pri každom zátvane vetra vydať charakteristický zvuk. Obyvatelia mesta si túto stavbu zamilovali a začali podľa nej stavať svoje domy. Táto stavba bola zničená v 7. storočí a kusy paláca následne poslúžili na výstavbu Veľkej mešity. Dnes sídli v pevnosti ghumdan kasáreň a taktiež väznica, ktorá vznikla za osmanskej okupácie. V Sanna sa nachádza celá rada tureckých kúpeľov „hammamov“, v ktorých pramenia prírodné horské pramene. Najznámejším a často navštevovaným je Hammam al-Maydan situovaný pred pevnosťou Ghumdan (BRUHOVA 2003 : 160).

Modernou časťou mesta je námestie Tahrír , kde sídli väčšina mestských múzeí a nákupných centier. V obchodoch nájdete predovšetkým topánky, odevy, kufre, ale taktiež tu kúpite hudobné nástroje a knihy. Z múzeí spomeniem vojenské múzeum s pestrými exponátmi z mladšej doby kamennej a národné múzeum, ktoré sa oplatí vidieť ak cestujete do Jemenu. Nájdete tu jedny z najlepších exponátov v krajine týkajúce sa celej rady rôznych aspektov života v Jemenu. Medzi oceňované predmety patria dve bronzové sochy Dhamara Ali Juhabirra a jeho syna v nadživotnej veľkosti (BRUHOVA 2003 : 163).

Ubytovanie: Hlavné mesto ponúka niekoľko možností ubytovania od najlacnejších až po tie najdrahšie. K exkluzívnym hotelom patria hotely Moevenpick a Sheraton, ktoré sú vybavené reštauráciami a vysokorýchlostným internetom. Tieto hotely majú okolo 300 lôžok. Neďaleko letiska sa nachádza hotel Al-Yamama Palace Suites. Na západnom okraji Starého mesta neďaleko námestia Tahrír sa nachádza hotel Taj Sheba, ktorý je skvele zariadený pre všetkých cestujúcich, ktorí chcú nocovať v komforte a zároveň na dosah všetkého diania. Veľmi slušný hotel s množstvom vybavenia je hotel Mercure Sana Al Saeed, vrátane pripojenia na internet a niekoľko reštaurácií. Nedosahuje toľkých krás ako Moevenpick alebo Taj Sheba, ale za to je lacnejší. K výhodným ubytovacím zariadeniam patri hotel Arabia Felix, ktorý je dlhú dobu považovaný za jeden z najlepších cenovo výhodných hotelov v hlavnom meste. Hotel stojí v samom srdci Starého mesta, len kúsok peši od námestia Tahrír a súqu. Pre menej náročných sú k dispozícii hotely Golden Daar Tourism Hotel, Sinbad, Panorama, Sultan a Taj Talha (MCLAUGHLIN 2011 : 81).

Stravovanie: Typické jemenské špeciality možno ochutnať v reštaurácii Al-Fakher, plody mora na jemenský spôsob nájdete v reštaurácii Al-Hana a posedenie vonku i v stane ponúka Al-Khima. Za najlepšiu reštauráciu v celom Jemene sa považuje reštaurácia Al-Saibani Modern s možnosťou prehliadky kuchyne. V meste sa nachádzajú aj vynikajúce čínske reštaurácie, podniky s libanonskými pokrmami a kebab house, kde podávajú raňajky z kebabu. V Sanne nájdete aj stánky s rýchlym občerstvením ako sú KFC, Funny Bunny, Pizza Hut a Villa di Angelo s ponukou čínskych, indických a talianskych jedál (MCLAUGHLIN 2011 : 82).

V blízkosti hlavného mesta, asi 15 km stojí päťpodlažný palác Dár al-Hadžar v údolí zvanom Wádí Dhar. Toto sídlo slúžilo ako letné útočisko imáma Jahjá. Je to rozprávková stavba postavená na skale prerastenej citrusmi. Dnes slúži ako múzeum a veľmi obľúbený cieľ výletov, a to nielen pre turistov ale aj pre miestne jemenské rodiny. (Places to visit 2002 : <http://www.al-bab.com/alzahra/places.htm>).

CENTRÁLNE POHORIE

Pohorie Haraz je jednou z najlepších horských oblastí na pešiu turistiku a poznávanie vidieckej kultúry Jemenu. Krásy horskej scenérie berú dych a vďaka jedlám i zábave v miestnych hoteloch budete dlho spomínať na prežité noci. V pohorí sa dá stráviť niekoľko dní a k najčastejšie poznávacím miestam patria strediská Manachá a Hadžára, Hotajb a Džabal Masar. Manachá (2250 m), strategicky usadené v horskom sedle, leží na hlavnej ceste spájajúcej hlavné mesto s pobrežím, je najdôležitejším strediskom aktivít

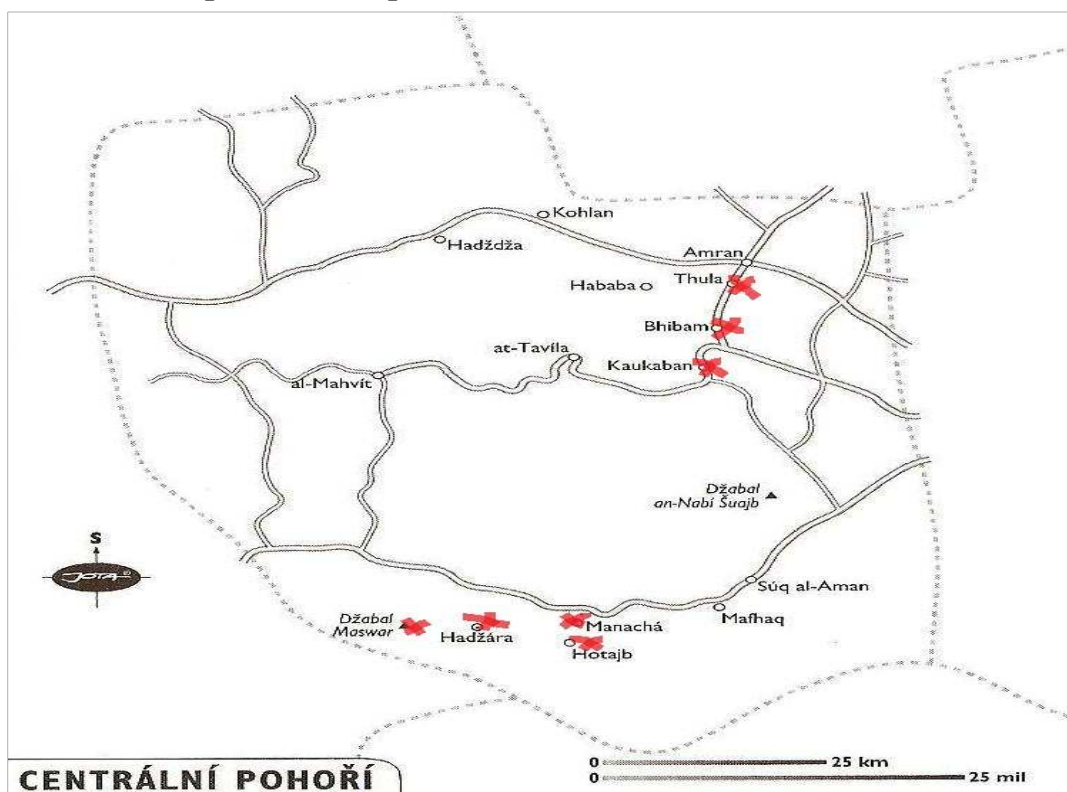
v pohorí Haraz pre turistov i miestnych obyvateľov. Domy v tejto oblasti sú postavené z pieskovca alebo čadiča a vytvárajú hradby prerušené jednou či dvoma bránami. Na ceste z Manáchy do Hadžáry leží dedinka Káhil, ktorá je jedným z najkratších výletov a najviac tým, ktorý turisti najviac podnikajú. Hodinová túra z Manácha do dedinky je úchvatná a určite vás svojimi krásami nesklame. Asi dvesto metrov od Káhil sa rozkladá hora Džabal, ktorá hemží počas náboženskej púte pútnikmi. Pohorie Haraz a ďalšie horské celky centrálnej jemenskej vysočiny poskytujú nádherný terén pre rôzne obtiažné a dlhé túry. Oblasť leží doposiaľ stranou turistickému ruchu, takže turistom poskytuje menej vyvinutú infraštruktúru. Na jednej strane je to panenská oblasť pre tých, ktorí milujú hory, na druhej strane je nesmierne ťažké do hôr preniknúť, orientovať sa v nich a uskutočniť bezpečne niekoľkodňovú túru. Vďaka skúsenostiam z niekoľkoročných výprav do týchto končín a vďaka kontaktov na miestnych obyvateľov je výborným znalcom miestneho terénu a turistiky v oblasti cestovná kancelária v Brne „Kudrna“, ktorá je schopná vám výpravu do oblastí v spolupráci s jemenskou cestovnou kanceláriou zorganizovať a poskytnúť sprievodcu, dopravu a rôzne povolenia (citované podľa JELÍNKOVÁ-MICKA 2011 : <http://www.treking.cz/treky/jemenske-hory.htm>).

Asi 35 km od hlavného mesta Sanna leží dedinka Šibám, dnes často nazývaná aj Šibám Kaukaban podľa jej suseda Kaukaban na priľahlej hore. Šibám poskytuje niekoľko zaujímavostí a možností. Turisti si obľúbili dedinku pre chutné obedy v podniku Hamida Restaurant a tiež kvôli ceste vedúcej do horského Kaukabanu. Pevnosť Kaukaban stojí na vrchole Džabal ad-Dila nad Šibánom. Nachádza sa tu rozľahlá mešita, ktorú dal postaviť mestečka je „Železná brána“. Okrem skvelého výhľadu na Šibám a okolitú poľnohospodársku krajinu je Kaukaban veľmi príjemným miestom na pozorovanie vtákov. Najlepšie zachovalým opevnením mestečkom v celej oblasti je Thula, ktorá patrí k obľúbeným turistickým destináciám. Udržala si staroveký vzhľad i atmosféru napriek moderným doplnkom. Mestečko obklopuje stará hradná stena so štyrmi vstupmi. Toto opevnené mestečko sa dostalo v roku 2002 na zoznam svetového dedičstva UNESCO (MCLAUGHLIN 2011 : 105).

Ubytovanie a stravovanie : V pohorí Haraz natrafíte na niekoľko menších hotelov s kapacitou do 30 izieb. V Manácha sa nachádza hotel, ktorý má zaslúženú povest' skvelých tanečných predstavení i večerných slávností. Pre tých menej náročných, ktorí hľadajú pokoj a pohodu je k dispozícii Manakha Tourist Hotel. V pútnickom mestečku stoja dva hotely, ale odporúča sa ubytovať radšej v Manáche. Tesne pred cestou do Kaukabanu je situovaný Hamida Tourist Hotel, kde sa nachádza aj slávna reštaurácia

Hamida Restaurant. V mestečku Thula leží hotel, ktorý ponúka pekný výhľad zo strechy hotela, kde si môžete aj odpočinúť. Najlepšie jedlá ponúkajú hotely v mestách, ktoré vám taktiež pripravia obedový balíček na celodennú túru. Okrem hotelových reštaurácií sa tu nachádzajú aj samotné reštaurácie, ktoré sú cenovo výhodnejšie ale kvalita jedál je slabšia (MCLAUGHLIN 2011 : 97).

Obrázok 2 Mapa stredísk v pohorí Haraz

Zdroj . MCLAUGHLIN, D. Jemen. Brno . 2011, s. 96. ISBN 978-80-7217-794-3.

JUŽNÉ POHORIE

Významným strediskom južného pohoria je Dhamar, ktorého príťažlivosť spočíva predovšetkým v jeho prírodnej polohe voči množstvu okolitých pamiatok. V samotnom meste možno obdivovať Veľkú mešitu postavenú za vlády prvého moslimského panovníka Abú Bakra, rovnako ako malý súq (trh) v meste. Asi 30 km na sever od Dhamaru leží Mabar, ktorý je známy vďaka dvojposchodovým domom hlinených tehál. Na západ od Dhamaru leží malé, skromné mestečko, ktoré slúži ako stredisková obec regiónu Utmah, ktorý je jedným zo štyroch chránených oblastí prírody v Jemene. Ďalšími tromi sú Sokotra -prírodné dedičstvo UNESCO, okolie dedinky Hof v juhovýchodnej časti zeme a pohorie Džabal Bura, ktoré sa nachádza na okraji pobrežia nížiny Tihámy. Utmah patrí medzi

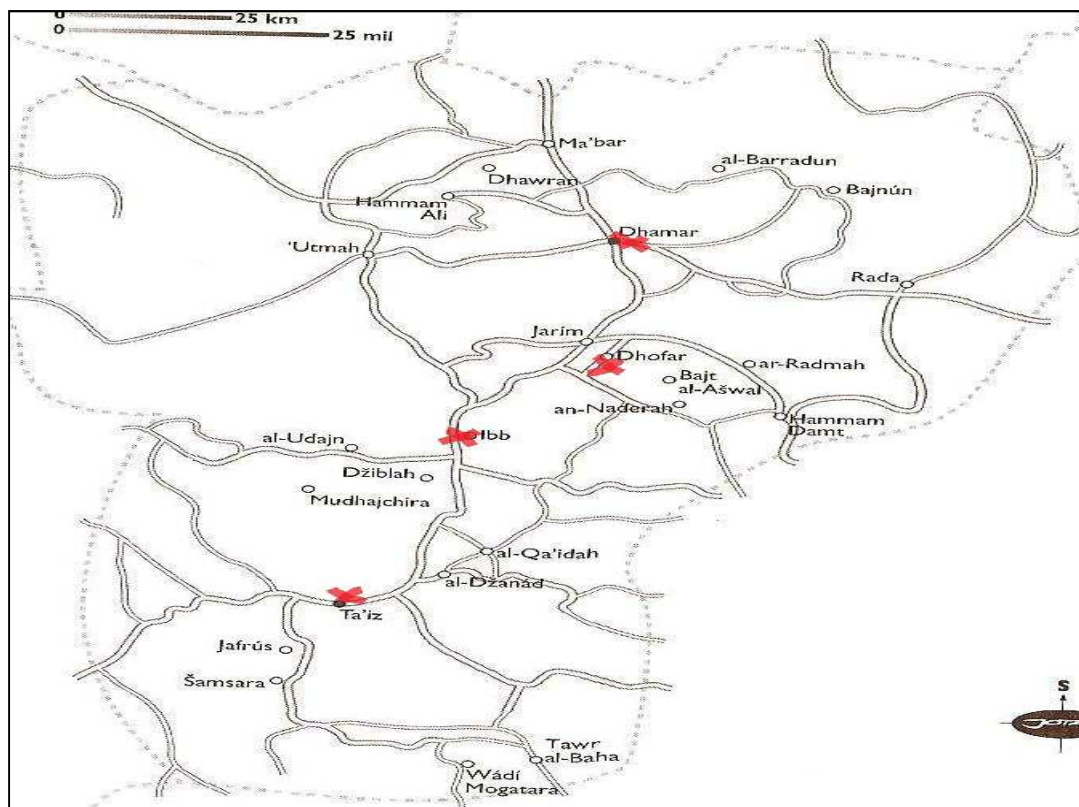
najmenej zaujímavé, ale napriek tomu ukrýva niekoľko pozoruhodných miest, ktorých pôvab zväčšujú hustejšie porasty zelene (MCLAUGHLIN 2011 : 121).

Mesto Ibb stojí na hore Džabal Baadan v dažďom požehnanom okrese. Ibb sa nachádzal na karavánovej trase z Adenu do Sanna a rovnako tak i na pútnickej ceste do Jemenu , čo mu zaisťovalo stály prísun zákazníkov a postavenie významného obchodného strediska. Súčasný Ibb je provinčnou metropolu okresu, ktorý si udržal postavenie regionálneho obchodného centra, za svoju ekonomickú pozíciu však vďačí už len dobrej polohe medzi Sanna a Taizom. Cieľom príjemnej prechádzky je predovšetkým staré mesto s množstvom významných brán a historických budov. Vedľa hlavnej brány stojí malé múzeum s dvoma miestnosťami s himayristkými starožitnosťami a modelom mesta. V starej časti Ibbu možno natrafiť na niekoľko významných mešít. Z estetického hľadiska je zaujímavá al- Jalalíja s minaretom z červených tehliel. Jedným z pozoruhodných miest v starom meste je miestny dom umenia. Obsahuje diela ibbských mužov i žien. Po prehliadke mesta je možné navštíviť malé turistické zariadenie na vrchole hory Džabal rabi (MCLAUGHLIN 2011 : 128).

Asi 30 km od Dhamaru po novej ceste natrafíte na malé mestečko Dhafar, ktoré vďaka činnosti univerzity z Heidelbergu sa otvára stále viac turistom. V hornej časti cesty smerujúcej do mestečka stojí Dhafarské múzeum s niekoľkými zaujímavými artefaktmi z rôznych archeologických nálezísk. Hneď za Dhafarom sa nachádza himjaristká priehrada, ktorú deti využívajú v období dažďa ako kúpalisko. Táto oblasť je známa aj vďaka sviežemu wádí Banna, ktoré napája krásne vodopády (MCLAUGHLIN 2011 : 134-135).

Nedáľeko Dhamaru leží tretie najväčšie mesto Jemenu Taiz, ktoré bolo hlavným mestom v dobách najslávnejších a dnes sa teší pozícii hlavného ekonomického strediska zeme. Ulice tohto juhozemského mesta stúpajú z centra v 1300 m nadmorskej výške až na vrchol 3000 m vysokej hory Džabal Sabir. Doprava v kľukatých uličkách sa zahusťuje smerom k Báb al-kabír, teda Veľkej bráne, ktorá je jednou z dvojice zachovaných vstupov do starého mesta obohnaného hradbami. Prejsť popod Veľkú bránu znamená vrátiť sa v čase. V meste sa nachádza niekoľko pozoruhodných mešít, z ktorých známa je Mešita Al-Ashrafijjah, ktorá povoľuje vstup aj turistom. Jednou z atrakcií je aj miestna zoo, ktorá chová levy a paviány. Určite si netreba nechať ujsť aj tajomného al-Hawban Tahesha. Je to mystické zviera pripomínajúce leva , ktorý vraj vládne nadprirodzenou rýchlosťou a preháňa sa po kopcoch okolo Taizu. (HUPKA 2008 : 52- 58)

Obrázok 3 Mapa južného pohoria

Zdroj: MCLAUGHLIN, D. Jemen. Brno. 2011, s. 118. ISBN 978-80-7217-794-3.

CENTRÁLNA PÚŠŤ

Podstatnú časť Jemenu tvoria púšte, ktoré sa tiahnu od oblasti Rmlat as-Sabatajn, ktorá začína v okolí mesta Marib. Táto časť sa tiahne na východ a nakoniec sa pripája k pustatine Rub al-Chálí siahajúcej až do Saudskej Arábie. Jemenské púšte ukrývajú jedny z najstarších a najviac fascinujúcich ruín zeme, vrátane pozostatkov v Maribe, Baraqishi a Šabve. Centrálna púšť je rovnako domovom Beduínov, ktorí sú známi svojou divokosťou, veľkorysosťou a čistotou jazyka. Ďalej ponúka krásne scenérie piesočných dún, ktoré by bolo hriechom nevyskúšať jazdu na aute alebo na lyžiach. Centrom tejto oblasti je Marib, ktorý sa dostal do popredia až nástupom karavánového trhu. Toto miesto láka hlavne svojimi pamätihodnosťami, medzi ktorými majú zvláštne miesto časti kamennej hrádze z 8 stor. p.n.l., ktorá pretínala riečne údolie Adhana a umožňovala pravidelné zavlažovanie nižšie položených oblastí. Dobu legendárnej kráľovnej zo Sáby pripomínajú dva chrámy nazývané Arsh Bilkís a Mahram. Chrám Arsh Bilqis je 4000 rokov starý a zasvätený národnému bohu Almáqovi. Pri nedávnych archeologických vykopávkach boli objavené rady svätýň postavených jedna na druhej, vznik tej prvej

možno datovať do doby kráľovnej zo Sáby, samozrejme vo svojej pôvodnej podobe už neexistuje (MCLAUGHLIN 2011 : 149-152).

Severne od hlavného mesta leží mesto Baraqish, pre ktoré je impozantná vysoká zrúcanina, ktorá bola postavená v okolitých horách. Neďaleko mesta sa nachádzala značný priestor na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy a dnes tu nájdete množstvo podzemných kanálov. V staroveku bolo mesto známe pod menom Yathil a prvé spisy o tomto meste pochádzajú z 5. storočia. V tej dobe bol Baraqish jedným z troch najvýznamnejších karavánových miest. Počas stredoveku bolo naďalej osídlené a v koncom 18. Storočia zostalo opustené, o čom svedčia archeologické nálezy. Dnes patrí mesto k mimoriadnym vykopávkovým mestám v Jemene. (Places to visit 2006 :<http://www.alzahra.de/Places%20to%20visit.htm>)

Ubytovanie a stravovanie: Najkomfortnejšie ubytovanie nájdete v meste Marib v niekoľkých hoteloch. Najväčší z nich je Bilquis Marib hotel, ktorý sa nachádza v tichom prostredí s možnosťou kúpania sa v bazéne. Súčasťou hotela je aj reštaurácia, ktorá podáva raňajky, obedy a večere formou bufetov. (MCLAUGHLIN 2011 : 148).

TIHÁMA

Dlhá pobrežná nížina, ktorá sa tiahne od hraníc so Saudskou Arábiou na severe pozdĺž západného pobrežia Jemenu až po úžinu Báb al-Mandab na juhu, je výrazne odlišná od horských celkov, do ktorých prechádza smerom na východ. Týka sa to nielen obyvateľov, ale aj kultúry a architektúry, čo ovplyvňuje hlavne blízka prítomnosť Afriky. Medzi najväčšie lákadlá kraja patria možnosti potápania sa pri ostrove Kamarán, skoky cez ťavy v mestečku al-Husajnija a príjemné túry v malom pohorí Džabal Bura. Kamarán a okolité ostrovy poskytujú skvelé podmienky k potápaniu. Ceny v kempe sú možno vyššie ako v Hodejde či na Sokotre, za to podmorské lokality okolo Kamaránu patria k najlepším na svete. V zálive v dedinke Kamarán obvykle kotví jachta Katharina Maha, ktorá tu pôsobí nepatrične. Bežne si ju možno prenajať k plachteniu i potápačským výpravám po okolíu. Prírodná rezervácia Džabal Bura sa radí medzi chránené územia prírody Jemenu. Džabal Bura je zo štvorice už spomínaných prírodných rezervácií skutočným prírodným parkom. Pri potulkách parkom narazíte na značky s obrázkami zvierat ako sú napr. paviány, damany, korytnačky a kobry. Nachádzajú sa tu tri trasy, ktoré vedú do rôznych ukrytých dediniek v horách Džabal Bura. Pohorie je špičkovým príkladom terasovania horských svahov z dôvodu získavania pôdy, ktorá sa potom využíva k pestovaniu kávy.

Žijú tu veľmi priateľskí ľudia a tunajšie ženy nosia kroj, ktorý nikde inde v Jemene neuvidíte (MCLAUGHLIN 2011 : 170-173).

V oblasti pobrežnej nížiny leží aj mesto Zabid, ktoré bolo v roku 1993 aj spolu so Sannou a Šibánom zaradené do zoznamu svetového dedičstva UNESCO a to vďaka krásne zdobenému domu. Tento dom zachytil taliansky režisér Pier Paolo Pasolini vo svojom filme. Točil scény aj v hlavnom meste Sanna a natoľko si Jemen zamiloval, že vďaka jeho prosbám sa dostal na zoznam UNESCO. Niekoľko kilometrov od Zabidu leží Al- Husajna, ktorá je známa skvelou atletickou tradíciou. Koná sa tu športový festival, pri ktorom sa zúčastňuje množstvo nadšených divákov. Okrem dostihov sú súčasťou i závody v skokoch cez ťavy, pri ktorých sa účastníci čo najrýchlejšie rozbiehajú proti radu tiav a snažia sa ich preskočiť (SIMPER- BRIXEL 2008 : 301).

Ubytovanie a stravovanie :Na severovýchodnej strane ostrova Kamarán je k dispozícii kamping, ktorý má prosté slamené chatrče a je izolovaný od okolitých dedínok. V Hodejde sídli niekoľko hotelov rôznych typov. Najlepšie vybavený aj s bazénom, reštauráciou, biliardom je hotel Hudaydah Land Resort. Jedným z najobľúbenejších podnikov je reštaurácia Al-Sindibad situovaná naproti Ľudovej záhrady a ponúka veľké množstvo rôznych jedál (MCLAUGHLIN 2011: 172).

JUŽNÝ JEMEN

Centrom Južnej časti Jemenu je bývalé hlavné mesto Aden. Je veľkým prístavom medzinárodného významu, ktorý v zime slúži ako jemenské hlavné mesto. Je kombináciou niekoľkých vzájomne odlišných štvrtí, pričom každá je niečím zaujímavá. Kráter je stará štvrť, ktorá slúžila v stredoveku ako prístav, dnes je jej súčasťou moderná knižnica. Maalla predstavuje oblasť postavenú za britskej okupácie a dnes slúži ako moderný prístav. Štvrť Tawahi bola prístavom za čias Britov a štvrť Khormakser, kde sídli univerzity. Väčšinu letovísk, súkromných pláží a nočných klubov nájdete v odľahlej štvrti Gold Mohur. Za čias Britskej okupácie bol adenským prístavom Steamer Point v štvrti at-Tawahi, ktorý prešiel rekonštrukciou a dnes slúži ako turistická destinácia plná obrázkov a popisov zaujímavých vecí a zákutí. Za menší poplatok si tu môžete prenajať loď s kapacitou až desať pasažierov. Naproti bývalému prístavu Steamer point stojí Hoggova veža s hodinami, často označovaná ako „Little Ben“. Bola postavená na počesť generála Hogga, politického rezidenta a veliteľa v Adene v rokoch 1885-90. Medzi ďalšie zaujímavé miesta patrí britský cintorín so starými hrobmi pochádzajúcich predovšetkým z oboch svetových vojen. Jedným z lákadiel Adenu je možnosť odpočinúť si na mestských plážach. K tomu je

potrebné zamieriť na Gold Mohur. Za najlepšiu pláž sa považuje Lovers Bay Beach (SIMPER- BRIXEL 2008 : 485).

Ubytovanie a stravovanie: V Adene sa nachádza niekoľko ubytovacích zariadení rôznej cenovej kategórie. Sheraton Golg Mohur je tým najlepším, čo môžete v Adene zohnať. Patrí k nemu kus pláže a bazén, ďalej sauna s klubom zdravia a niekoľko skvelých reštaurácií. Hotel Crescent je známy tým, že v roku 1954 sa tu ubytovala kráľovná Alžbeta II. Dnes už tento hotel nie je taký čistý, aby mohol hostiť jej veličenstvo. Maala Plaza Center je krásny apartmánový komplex, ktorý je využívaný predovšetkým severnými Jemencami, ktorí do Adenu cestujú na dlhšiu dobu. Reštaurácii v Adene je niekoľko typov. Veľkej obľube sa teší čínska reštaurácia a morská reštaurácia Al-jazeera. Okrem hotelových reštaurácií môžete vyskúšať radu predajní rýchleho občerstvenia situovaných v nákupnom stredisku Aden Mall (MCLAUGHLIN 2011 : 188-189).

HADRAMAUT

V severnej časti sa nachádza čarokrásne horské údolie (wádí) Hadramaut, tiahnuce sa v dĺžke 300 km. Z dôvodu zemepisnej polohy zostáva oblasť stále izolovaná a zbavená cudzích kultúrnych vplyvov. Neoficiálnou metropolou tejto oblasti je Sajún.. Sajún obsadil pozíciu významného mesta islamských štúdií. Pokiaľ ide o návštevu rôznych miest a zaujímavostí vo wádí Hadramaut, tak je výhodná i jeho centrálna poloha medzi Šibánom a Tarímom, rovnako ako tunajší počet hotelov. Centrom dnešného Sajúnu je palác Al-Kathiri, ktorý dal postaviť sultán halib bin Mohsen. Dnes tu sídli múzeum zvykov a tradícií. Okrem iných zaujímavostí sa tu nachádzajú exponáty z doby kamennej , ktoré svedčia o dlhej histórii tejto oblasti a veľmi pekné sú aj úchvatné bronzové sochy ako napr. socha starovekého kadidla. Sajún je tiež mestom mnohých zaujímavých mešít a náhrobných kameňov .Najznámejšia je mešita a hrobka Habíba Alí al-Habšího významného kazateľa a učenca. Atraktívna pre turistov je úzka ulička, kde sa nachádza množstvo obchodíkov. Nájdete tu veľa zaujímavých predmetov ako slamené klobúky, rôzne misky, okenice a pod. (Tradice údolí Hadramaut 2009 : <http://www.lideazeme.cz/clanek/tradice-udoli-hadramaut>).

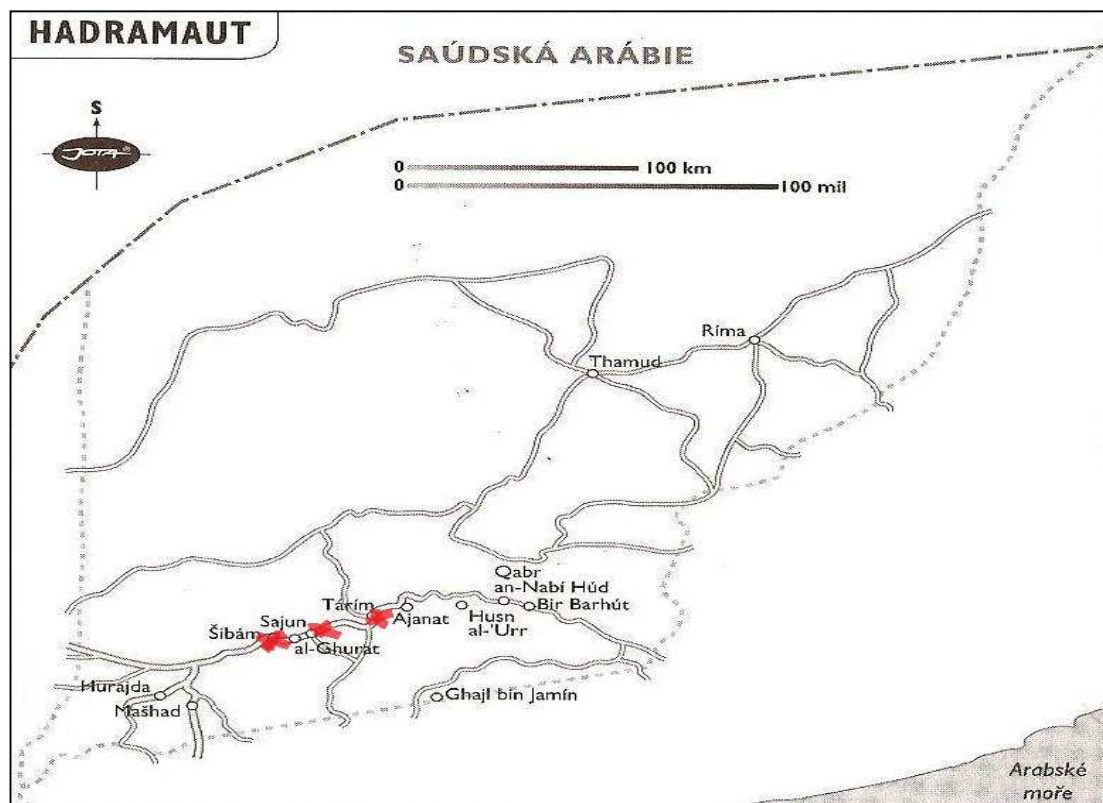
Sajún je východiskovým bodom do Tarímu, ktorý bol v minulosti známy ako jedno z centier islamského učenia. Dnes si udržuje povest' centra vzdelávania. Stojí tu množstvo mešít s univerzitami a knižnica al-Ahqaf s najväčšou zbierkou rukopisov v Jemene, hneď po Dome manuskriptov v Sanna. Sídli v mešite al-Džama na hlavnom námestí. Tarím je najviac známy ako stredisko vzdelávania, ale taktiež patrí medzi významné pohrebiská.

Tunajšie tri cintoríny- Zanbal, Furayt a Akdar ukrývajú pozostatky niekoľkých tisíc mužov. Mesto je známe aj vďaka množstvu mešít, z ktorých najvýznamnejšia je al-Mihdarova mešita. Jej často fotografovaný štíhly minaret čnejúci do výšky 54 m patrí k najväčším pýcham Tarímu. Okrem mešít budujú zámožné rodiny i hlinené paláce. V Taríme stojí dnes 25 takýchto budov, pričom mnohé z nich vyrástli v 40. a 50. rokoch minulého storočia kvôli podpore miestnej ekonomiky, ktorá za druhej svetovej vojny dost' utrpela. Najznámejším z týchto palácov je Qisr al-Kaf, ktorý bol v roku 1997 pretvorený na múzeum. V meste sa každoročne odohrávajú preteky oslíkov, ktoré sú súčasťou osláv moslimského sviatku Mawlid, nazývaného sviatok narodenia proroka Mohameda (HUPKA 2008 : 60).

Zatiaľ čo Tarím rozkvital ako metropola vzdelávania, Šibám si udržal svoje postavenie politického a komerčného centra. Väčšina turistov prichádza do Šibámu si prehliadnuť samotné mesto. Začiatkom 50. rokov minulého storočia sem zavítali Freya Starková a Hans Helfritz, pričom slávna cestovateľka použila označenie „ Manhattan púšte“. Mesto je skutočným zázrakom s hlinenými mrakodrapmi, husto postavenými na relatívne malej ploche vo wádi Hadramaut, ktoré čnejú do výšky piatich až deviatich podlaží. Nie je divu, že od roku 1982 figuruje mesto na zozname svetového dedičstva UNESCO. Architektonický štýl a usporiadanie Šibámu sa nepodobajú žiadnemu inému mestu v Jemene. Obraz veľmi kompaktných vežových domov siahajúcich k nebu v jednotlivej hradbe je skutočne pôsobivý. Najlepší výhľad je na hore Džabal Khidba, kde máte celé mesto na dlani vrátane brány, steny obiehajúcej celý Šibám a veľkú mešitu Marufa ba Džamala. Vo vnútri hradieb sa týči starý Šibámsky palác, ktorý v 13. storočí postavili stúpenci Ibn Mahdího. Jedným z najstarších domov je Bajt Jarhum, ktorý pochádza z doby pred poslednou povodňou , ktorá spustošila mesto v roku 1528. Budovu kúpila organizácia UNESCO a dnes sú v nej vystavené obrázky údolia Hadramaut (HORVATH 2010 : 78-79).

Ubytovanie a stravovanie: V Sajúne máte k dispozícii viacero hotelov, z ktorých najvýhodnejšiu alternatívu predstavuje hotel Al Ahgaf Tourist. Nie je situovaný priamo v centre ,ale poskytuje krásne izby s balkónmi a výhľadom na bazén. V Taríme nájdete len malé ubytovacie zariadenia s maximálnym počtom izieb 12 so základným vybavením ako napr. Brothers Pension Tourist. V meste Šibám sa nachádza jediný hotel Shibam, ktorý nemá žiadnu konkurenciu o čom svedčia aj vyššie ceny. Okrem hotelových reštaurácií sa sajúnske reštaurácie nachádzajú predovšetkým v okolí centrálného námestia, kde sídli i nápadný podnik Matam ash-Shaab (Ľudová reštaurácia) (MCLAUGHLIN 2011 : 221).

Obrázok 4 : Mapa Hadramautu

Zdroj: MCLAUGHLIN, D. Jemen. Brno. 2011, s. 214. ISBN 978-80-7217-794-3.

SOKOTRA

Sokotra je pozemským rajom obývaný širokou radou živočíchov a rastlín. Na každom kroku tu žije či rastie niečo endemického, teda čo nikde na svete nenájdete. Ostrov má bohatú históriu a mytológiu plnú návštev apoštola Tomáša, ohnivého fénixa a pirátov. A pre aktívnejšie založených turistov ponúka predovšetkým skvelé podmienky k pozorovaniu vtákov, pešie výlety, potápanie alebo len leňošenie na pláži. Toto súostrovie je jednou z najväčších pokladníc biodiverzity v celom Jemene. Nachádza sa v Indickom oceáne asi 400 km na juh od hlavnej pevniny. Podľa odhadov je celých 30% všetkých rastlín endemických, čo platí aj pre mnohé druhy vtákov. Prví vedci objavili súostrovie v roku 1880. Škótsky botanik Isaac Bailey Balfour tam vtedy objavil asi 6 druhov rastlín, z toho cez 200 pre vedu neznámych druhov. Najbohatší na endemity sú vápencové náhorné plošiny a pohorie Haghier, ktoré sa vypína do výšky 1525 m. Typickou rastlinou, podľa ktorej dostal ostrov názov, je strom dračej krvi, dračinec rumelkový. Jeho gigantické vetvy vytvárajú korunu v tvare dáždnika (Socotra Island 1999 : <http://www.ftiyemen.com/socotra.htm>).

Najlepší spôsob ako Sokotru poznať dôverne, so všetkými jej dráždivými tajomstvami a priateľskými domorodcami, je prejsť ju behom niekoľkých dní peši. Po prístáti na jedinom letisku je to kúsok do Hadiba, ktoré vyzerá ako nejaké mestečko na Divokom západe. Doporučuje sa tiež zažiť krátky presun džípom na niektorú pláž na východ od Hadiba. Pláže Sokotry sú až hriechne krásne, tvoria jeden z rozprávkových darov Sokotry a bolo by škoda je minuť. Jedna z chránených oblastí ostrova sa nachádza asi 30 km na východ od Hadiba. Táborisko Dihamri Marine Camp nájdete v obzvlášť krásnej časti koralových útesov, kde sa naskytujú jedny z najlepších podmienok k potápaniu na Sokotre. Ďalšie zaujímavé zákutie Sokotry sa nachádza medzi lokalitami Homhill a Ras Ersel. Nedávne archeologické nálezy tu naznačili, že jaskyňa Hoq bola významným miestom už pre obchodníkov v druhom storočí nášho letopočtu. K jaskyni sa dostanete len s miestnym sprievodcom ,čo je jedno z opatrení smerujúcich k lepšej ochrane podzemného systému. Začiatkom tohto tisícročia zmapovala jaskyňu Hoq skupina belgických jaskyniarov, ktorí tu po sebe zanechali laná umožňujúce dnešným návštevníkom pohybovať sa, aby nenarušili okolité priestory (HUPKA 2010 : 56).

4. 8 Jemenci a ich tradície

Jemenci sú hrdí arabský národ, ktorí sa dá len ťažko spútať nejakými pravidlami. K cudzincom sa stavajú zásadne veľmi prívetivo a vynikajú zvedavosťou na každého turistu. Vyznačujú sa veľkou pohostinnosťou , zaplatia Vám nocľah, jedlo alebo čaj. Naopak ich náklonnosť si môžete získať, ak ich pozvete na obed. Slovo Jemenci znamená v Jemene iba označenie pre chlapov a deti, o ženách sa to nedá povedať, totiž v Jemene existuje mužský a ženský svet. Pre muža je štandardne neprístupné nejak bližšie kontaktovať ženu . Čo sa týka tradičného odevu, tak v hornatých oblastiach chodia chlapi v dlhých bielych róbách , opasaných ozdobným pásom s rituálnym nožom- džambíjou. Naopak na pobreží chodia v sukni, tričku a bez džambíje alebo sa obliekajú úplne európsky. Každý Jemenec v uniforme vyzerá vďaka fúzam ako Sadám Husajn. Väčšina žien sa kompletne zahaluje , ale ženy niektorých horských kmeňov , minoritných náboženských vyznání alebo afrického pôvodu si tvár nezahalujú a ich vzájomné kontakty s mužmi sú oveľa otvorenejšie. Prekliatie Jemenu predstavuje ľahká droga kát . Listy tohto kríka obsahujú látky stimulujúce telo , ukludňujúce nervový systém a vyvolávajú radu nepekných efektov. S blížiacim sa poludním Jemenci nervózne zháňajú vedro čo

najlepšieho kávu a popoludní sa rozvalia vo svojích domoch v spoločnosti kamarátov a žujú ako kozy. Žuje asi 95% mužov a 50% žien. Celý jemenský život sa tak každé odpoľudnie utlmuje , i keď napríklad doprava funguje a šoféri žujú počas jazdy. Za kávu vydávajú ľudia značnú časť svojich príjmov , čo na jemenskú ekonomiku pôsobí ako mor a stagnuje. Káva vytlačila tradičnú kávu v pestovaní aj v konzumácii (SYNKA 2006 : <http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/jemen/asia-jemen-lide-zvyky-nabozenstvi>).

5 ANALÝZA SÚČASNEJ SITUÁCIE CR V JEMENE

5. 1 Analýza primárnej ponuky

Na Jemene je fascinujúce jeho geologická, klimatická a sociálna rozmanitosť. Čo sa typu krajiny týka, je tu niekoľko druhov pohorí vysokých 3000 m.n.m. , sopečné hory, stolovité hory, rozľahlá púšť obývaná Beduínmi, nekonečné horké pastviny a terasovité polia. Vyhľadávané a pomerne ľahko dosiahnuteľné sú horské oblasti Manácha a Hadždža položené v Harazských horách. Sú výborným východným bodom pre horské turistiky. Na juhu a západe ležia regióny Tiháma a Južné hory. Oblasť Tiháma ležiaca na pobreží Červeného mora , ktorá je výrazne odlišná od ostatných celkov, poskytuje výborné podmienky na potápanie a jachting a to hlavne pri ostrove Kamarán. Nachádzajú sa tu slamené prístrešky prísťahovalcov zo Somálska a Etiópie. Ďalej od pobrežia sa leží prírodná rezervácia Džabal Bura, jedna zo štvorice, ktorá budí dojem skutočného prírodného parku. Najväčším jemenským cestovateľským lákadlom je oblasť wádi Hadramaut, ktoré patrí zároveň k najodľahlejším a najmenej preskúmaným oblastiam krajiny. Zelené údolie d'atlových hájov a hlinených mrakodrapov je aj jedným z duchovných centier krajiny a tvorí prekvapivý kontrast k drsným horám Jemenu. Mnoho ďalších prekvapení ponúka ostrov Sokotra, ktorý láka predovšetkým botanikov a milovníkov prírody, pretože tu rastie množstvo endemických rastlín a zvierat, ktoré nenájdete nikde inde na svete. Jemen má čo ponúknuť aj milovníkom starobylých civilizácií a archeológii. Jedným z takýchto miest je hlavné mesto Sanna, ktoré stojí za pozretie. Najviac navštevované je staré mesto obohané stenou a chránené Unescom, množstvo mešít a centrálné trhovisko , múzeum jemenskej kultúry a predovšetkým tradičné vežovité domy s farebnými mozaikovitými oknami. Stokilometrové úrodné údolie wádi Hadramaut ukrýva hlavné mesto „hlinených mrakodrapov“ Šibám , kde stojí niekoľko stoviek maľovaných domov z blata vysokých až 9 poschodí. Tiež tu leží mesto Tarím , známe ako „Mesto 365 Minaretov“. Vo východných mestách Tarín a Sajún možno obdivovať moslimskú kultúru. Ležia tu hrobky islamských svätcov, ku ktorým nevriaci nemajú prístup. Kresťania sú tu ľudia druhej kategórie a nesmú vstúpiť ani do niektorých mešít. Najkrajšia je Biela mešita v meste Rada z roku 1512, ku ktorej majú prístup aj kresťania. Snáď preto, že ju zrekonštruovali európski reštaurátori. Jemenskou zvláštnosťou sú opevnené horské dediny severných kmeňov, kedysi vystavané na obranu proti tureckým nájazdom ako napr. Shihara, Thula či Kawkaban. V severných horách možno tiež podniknúť množstvo nádherných trekov,

napríklad v provincii Al-Mahwit neďaleko hlavného mesta. Trhovisko, mešity a múzeá nájdete v meste Taiz, v okolí ktorého sa rozkladá druhá jemenská treková oblasť. V mestách Barakish a Marib sú pozostatky hlavných miest dávnych jemenských kráľovstiev. Mesto Aden je veľkým medzinárodným prístavom, ktorý v zime slúži ako jemenské hlavné mesto. Okrem množstva mešít tu stojí za pozretie zaujímavá koloniálna architektúra, múzeum starožitností, etnografické múzeum a starý sultánsky palác. V hornatom severozápadnom Jemene s dramatickou prírodou by ste nemali vynechať tradičné vidiecke trhy v okolí Beit Al-Fakih s niekoľkými mešitami, kde žije komunita jemenských Židov. Neďaleký Al-Talh sa preslávil ako najväčší a najfarebnejší trh na Arabskom polostrove (Jemen- Turistické informácie 2011 : <http://www.skrz.sk/jemen-turisticke-info-a18-71-5-0-sk.htm>).

5. 1. 1 Turistika v Jemene

Horská turistika v Jemene má svoje špecifiká. Bez sprievodcu sa tu nezaobídete, pretože tu neexistujú žiadne mapy, podľa ktorých by sa dalo v teréne orientovať. Sprievodcu Vám zaistí miestna cestovná agentúra, rovnako ako špeciálne povolenie od vládnych úradov, ktoré je nutné pre každú cenu mimo hlavného mesta. Do niektorých problémových oblastí nemôžu cudzinci cestovať bez povinného vojenského sprievodu. Všetky tunajšie hory sú pomerne husto osídlené. Kamenné dediny bývajú zavesené vysoko na skalách, čo v minulosti zaisťovalo ich nedobytnosť. Žiadne zvláštne vybavenie nie je do jemenských hôr potrebné. Nocľah i strava sa takmer vždy dá zaistiť u miestnych obyvateľov. Veľmi potrebné je teplé oblečenie a pevné topánky, pretože Jemen je strechou Arábie a výška miestnych hôr presahuje aj 3000 m. Rozľahlé horské hrebene vypĺňajú celú západnú polovicu Jemenu. Jednotlivé regióny sa od seba pomerne výrazne líšia klímou, geologickou stavbou i mentalitou domorodcov. Najlepšie sa cestuje po horách v okolí hlavného mesta Sánaa. Hlavné mesto leží vo výške 2000 m, takže ani neprekvapí, že sa zaujímavé terény nachádzajú hneď za jeho humnami. Pri pohľade na mapu zaujme na prvý pohľad kóta s nadmorskou výškou 3660 m, nachádzajúca sa iba 30 km od metropole. Jedná sa o vrchol Jabal an-Nabi Shuayb, ktorý je síce najvyššou horou krajiny, ale v porovnaní s inými jemenskými masívmi neposkytuje príliš atraktívne možnosti pre horskú turistiku. Najlepšie je zvoliť Wadí Dhahr, ktoré leží iba 15 km od Sánaa. Táto gigantická skalná roklina tak trochu pripomína slávny americký Grand Canyon, ale iba na dne sa namiesto rieky tiahne reťaz zelených oáz a v jednej z nich stojí asi najznámejšia

jemenská pamiatka zámok Dar al Hadžar (skalný palác). Wadí Dhahr by však stálo za návštevu, i keby tu žiadny palác nestál. Jeho medovo zafarbené skaly vytvárajú nádhernú scenériu, ktorú najviac doplňuje zaujímavá sukulentná vegetácia. Stretnete tu taktiež domorodcov, ale nemusíte sa ich báť. Miestni sú na turistov zvyknutí a nerobia im žiadne problémy. Kraj stolovitých hôr pri mestečku Šibám, severne od hlavného mesta je tiež atraktívnym miestom pre turistiku. Priamo nad Šibámom sa týčia 40 m strmé steny hory Kawkabán s rovnako pomenovanou dedinou na vrchole. Svojou divoko krásou ohromí toto miesto i tých najskúsenejších svetobežníkov. Výstup nie je tak náročný ako to vyzerá na prvý pohľad, trvá asi hodinu. Kawkabán sa stal v posledných rokoch cieľom mnohých západných dobrodruhov, takže tu fungujú i dva malé penzióny. S Kawkabánu možno podniknúť niekoľkodenný výlet do dediny At Tawila, ktorá leží už na okraji atraktívneho pohoria Haraz. Úplne opačným smerom sa krúti cesta do mestečka Thuly, ktorá je skutočnou perlou celého kraja. Jej svojrázna architektúra je zaradená do zoznamu svetového dedičstva Unesco. Hory týčiace sa nad mestom slúžili v neistých dobách obyvateľom mesta ako úkryt. Vystúpiť na vrchol hory možno len po schodoch vytesaných do skaly. Jemen je svojrázna krajina, ktorú doteraz neprevalcovala globalizácia ani turistický priemysel, takže tu možno prežiť mnoho nevšedných dobrodružstiev. Cestovateľ v tomto západnom kúte sveta síce nedostane nič naservírované v prepychovom balení ako v Alpách či v Nepále, ale o to sú tu zážitky silnejšie. Do jemenských hôr sa dá vydať prakticky kedykoľvek . V zimných mesiacoch je potrebné počítať s relatívne nízkymi teplotami cez noc a menšiu vegetáciu. V období monzúnových dažďov (júl, august, september) môžu byť poškodené niektoré komunikácie. Za ideálny možno považovať mesiac október. V každom prípade sa vyhnete pohyblivému sviatku Ramadán (citované podľa JELÍNKOVÁ- MICKA 2011 : <http://www.treking.cz/treky/jemenske-hory.htm>).

5. 2 Analýza sekundárnej ponuky

Tabuľka 1 Prehľad najvýznamnejších ubytovacích zariadení v Jemene

Mesto (oblasť, región)	Ubytovacie zariadenia	Počet hviezdíčiek
hlavné mesto Sanaa	Moevenpick Hotel Sanaa Mercure Sanaa Al Saeed Sheraton Hotel Sanaa Best Western Hadda Hotel	**** **** ***** ****
mesto Taiz	Al Saeed Hotel Taiz	****
mesto Aden	Aden Hotel Sheraton Gold Mohur	***** *****
mesto Mukalla	Hotel Hadramaut Yemen Holiday Inn	**** *****
mesto Sajún	Samah Seiyun hotel	***
mesto Marib	Bilqis Hotel Marib	****
mesto Hodaida	Taj Awsan Hotel	***

Zdroj : vlastné spracovanie (2011).

Jedným z najvýznamnejších hoteovl v hlavnom meste Jemenskej republiky v Sanna je hotel Moevenpick. Je to päťhviezdičkový hotel, ktorý je zameraný na business klientelu a v jeho blízkosti sa nachádzajú významné pamiatky Sany ako sú Veľká mešita, Jemenská brána, mestský trh Suq Al Min a Národné múzeum. Hotel ponúka rozmanité služby a to predovšetkým kúpeľné. Súčasťou areálu hotela sú vonkajší bazén, krytý bazén, masážny bazén a parná sauna. Medzi business služby tohto 5-hviezdičkového hotela patria business centrum, zasadačky pre malé skupiny a limuzínový servis (Moevenpick hotel sanaa 2011: <http://sk.hotels.com/ho171331/moevenpick-hotel-sana-a-sana-a-jemen/#description>).

Hotel Mercure Sanaa Al Saeed sa nachádza podobne ako hotel Movenpick v centre meste a tiež je zameraný na business klientelu. V tomto ubytovacom zariadení (v business štýle) sa nachádza reštaurácia. K ďalším výhodám patria výťah, zmenáreň a klimatizácia

vo verejných priestoroch .Ubytovacie zariadenie Mercure Sanaa Al Saeed má v ponuke 70 hosťovských izieb. Televízory ponúkajú rôzne kanály (satelitná TV). V hosťovských izbách sú k dispozícii telefóny na priame volania (Mercure Sanaa Al Saeed b.r.:<http://sk.hotels.com/ho194346/mercure-sanaa-al-saeed-sana-a-jemen/#description.l>).

Obklopený viac než 3000 ročnou civilizáciou na území kráľovnej Sáby sa nachádza päťhviezdičkový hotel Sheraton. Poskytuje ľahký prístup k miestnym pamiatkam, pretože leží priamo v centre hlavného mesta. Ponúka ubytovanie v 266 izbách od klasických až po prezidentský apartmán. Okrem kvalitného bývania si tu môžete vychutnať výživné jedlo s úžasnou kombináciou delikátnych ingrediencií. Po náročnom dni si tu môžete dobiť energiu vo fitness centre s najnovším vybavením alebo zrelaxovať v bazéne (Sheraton Sanaa Hotel b.r. : <http://www.starwoodhotels.com/sheraton/search/hotel>).

Príkladom kvalitného ubytovania je aj hotel Best Western Hadda Hotel, ktorý vyniká krásne zdobenými izbami. Počas pobytu na Vás zapôsobí hotelový personál a to kvôli ich prirodzenosti a zdvorilosti. Vyznačuje sa tiež veľmi dobrými kongresovými službami. Okrem toho je tu k dispozícii pre tých najmenších detský kútik, ďalej sauna, posilovňa, squash, exteriérový bazén a záhrada (Best Western Hadda hotel Sanaa 2011 : http://www.hotelscombined.com/Hotel/Best_Western_Hadda_Hotel_Sanaa.htm).

Ubytovacie zariadenie Al Saeed Hotel Taiz je výhodne situovaný v blízkosti letiska a patrí medzi najvýznamnejšie hotely v meste Taiz. Je postavený na vrchole hory Džabal ad-Domaleh. Ponúka vkusné a komfortné ubytovanie v 135 izbách spojené s lahodnou kuchyňou. K doplnkovým službám patria kongresové služby a rekreačné služby, čiže vynikajúce miesto pre spojenie obchodu s odpočinkom (Al Saeed Hotel Taiz 2009 : <http://www.accorhotels.com/gb/hotel-3574-al-saeed-hotel-taiz/index.shtml>).

Aden Hotel je dobre situovaný na kruhovej križovatke Khormakser, čo je výhodné voči tejto časti mesta i štvrtiam Maalla a Kráter. Hotel kedysi patril pod reťazec Moevenpick a veľa ľudí mu tak hovorí dodnes. Vo vestibule majú bezdrôtový internet, vo všetkých apartmánoch je vysokorýchlostné pripojenie. Z ďalšieho vybavenia je tu súkromný bazén , denný a nočný bar a dve reštaurácie. Sheraton Gold Mohur sa nachádza na pláži v zálive Elephant Bay a je tým najlepším, čo môžete v Adene zohnať. Patrí k nemu vlastný kus pláže a bazén. Ďalej sauna s klubom zdravia a niekoľko skvelých reštaurácií. (MCLAUGHLIN 2011 : 188).

V meste Mukalla, ktoré leží v južnej časti Jemenu v regióne Hadramaut, je situovaný hotel Hadramaut. Nachádza sa asi 25 minút od letiska Riyan a v blízkosti pobrežia, kde majú turisti možnosť rybárčenia a potápania. Hotel ponúka 71 izieb a je

vhodný predovšetkým pre rodiny s deťmi. Okrem obchodného strediska s možnosťou pripojenia internetu je tu aj fitness centrum otvorené 12 hodín denne. Hotel ponúka najlepšie zriadené kúpele s liečivou vodou v regióne (Hadramaut Hotel 2011 : <http://www.hadmothtl.com.ye/>).

Pokiaľ ide o bezpečnosť, tak najlepší hotel v Mukalle je hotel Holiday Inn. Každé okoloidúce auto tu zastaví a prehliada si hotel. Izby sú skvelé a všetky otočené k moru. Hotel taktiež ponúka tenisové kurty, súkromnú pláž a v hale i v reštaurácii bezdrôtové pripojenie. (MCLAUGHLIN 2011 : 202).

Hotel Samah Seiyun Jemen je ideálnym útočiskom pre všetkých návštevníkov , ktorí chcú zažiť dokonalú rovnováhu celkovej harmónii uprostred luxusu. Tento hotel zachováva jemenskú tradičnú kultúru, o čom svedčí aj výzdoba interiéru. Patrí medzi najobľúbenejšie v Sajúne, pretože je umiestnený v blízkosti letiska i v blízkosti hlavných stredísk voľného času a rekreácie v meste. Rovnako ako väčšina luxusných hotelov poskytuje svojim hosťom luxusne vybavené ubytovanie s 24 hodinovým servisom, veľký bazén a reštauráciu, ktorá ponúka špeciality miestnej i medzinárodnej kuchyne. Pre obchodných cestujúcich je k dispozícii zasadacia miestnosť pre obchodné rokovania (SAMAH HOTEL JEMEN b.r. : <http://www.southtravels.com/middleeast/yemen/samahhotel/>).

Hotel Bilquis Marib bol postavený podľa chrámu Bilquis, ktorý dala postaviť kráľovná zo Sáby. Je to moderný hotel a leží v centre starobylého Maribu a v blízkosti historickej priehrady. Ponúka hosťom 66 izieb a 4 apartmány so zabudovanou klimatizáciou. Hotel usporadúva hosťom výlety do okolitých púští so sprievodcom. V komplexe hotela sa nachádza tiež tenisový kurt, detské ihrisko, tradičné beduínske stany a priestory na grilovanie. (Bilquis Marib Jemen Hotel b.r. : <http://www.southtravels.com/middleeast/yemen/bilqishotel/index.html>).

Asi 3 km. od starého mesta Hodeidy je umiestnený hotel Taj Awsan hotel , ktorý poskytuje ubytovanie v 70 izbách a 10 apartmánoch s čistým sociálnym zariadením západného typu. V hornom poschodí sídli Biqis reštaurácia a bar so širokým výberom jedál a nápojov. Raňajky sú zahrnuté v cene izby a podávajú sa v nižšie položenej reštaurácii Arwa (MCLAUGHLIN 2011 : 172).

Jemen má stále väčší počet hotelov rôznej úrovne a kvality, takže si medzi nimi vyberie skutočne každý bez ohľadu na svoj rozpočet. Mnohé zariadenia sú veľmi jednoduché a majú len „turecké záchody“. Takmer každé mesto má svoj hotel a ponúkajú ubytovanie západného typu i cenovo dostupné. Luxusné zariadenia sú obmedzené na tie najväčšie mestá a tie som uviedla v tabuľke 1.

Tabuľka 2 Prehľad cien za dvojlôžkovú izbu podľa kategórii hotela

Kategória hotela	Cena za dvojlôžkovú izbu
Exkluzívny (*****)	nad 25 000 YER / 81 EUR
Výberový (****)	medzi 12 000 a 25 000 YER / 38 – 81 EUR
Stredne drahý (***)	medzi 6 000 a 12 000 YER / 20- 38 EUR
Výhodný (**)	medzi 2 500 a 6 000 YER / 8- 38 EUR
Lacný (*)	do 2 500 YER / do 8 EUR

Zdroj : vlastné stravovanie (2011).

Stravovacie zariadenia menšieho typu ako rôzne fasfoody, kebaby, pizza puby a pod. sú v Jemene na každom kroku. Tie lepšie , vychýrenejšie reštaurácie možno nájsť vo väčších destináciách , či už priamo v hotelových zariadeniach alebo samostatne. Okrem tradičnej kuchyne ponúkajú Jemenci aj rôzne európske a ázijské kuchyne. Raňajky a večere bývajú skromnejšie, zatiaľ čo najvýznamnejším jedlom dňa je obed. Takže najviac preplnené bývajú reštaurácie okolo 11:30-12:30. K najvýznamnejším reštauráciám v hlavnom meste patria As-shaasaani, Al-Fakher a reštaurácia v hoteli Taj Sheba. Jemenská kuchyňa je delikátna a jedinečná, skvelá kombinácia pre všetkých, ktorí hľadajú nové druhy pokrmov. Raňajky a večere bývajú väčšinou skromnejšie , zatiaľ čo hlavným a najvýznamnejším jedlom dňa je obed. Okrem štandardných pochutín Stredného východu (kebab) sa tu ponúka celá rada čisto jemenských špecialít, pričom mnohé vychádzajú z ryže a variácií na kozie či kuracie mäso (MCLAUGHLN 2011 : 58).

5. 3 Zhodnotenie silných a slabých stránok CR v Jemene

Na základe zozbieraných informácií získaných z knižných publikácií, z rôznych časopisov, z televíznych reportáží a z webových stránok som vypracovala SWOT analýzu, kde som zhrnula silné a slabé stránky CR v Jemene.

Tabuľka 3 Analýza potenciálu CR v Jemene

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">▪ Bohatý prírodný potenciál pre CR	<ul style="list-style-type: none">▪ Slabo využívaný prírodný potenciál
<ul style="list-style-type: none">▪ Zaujímavé kultúrno-historické pamiatky	<ul style="list-style-type: none">▪ Nedostačujúca infraštruktúra
<ul style="list-style-type: none">▪ Výborné podmienky pre pešiu Turistiku v Jemenskej vysočine a a v pohorí Haraz	<ul style="list-style-type: none">▪ Slabá informovanosť a propagácia krajiny
<ul style="list-style-type: none">▪ Potápanie a jachting pri pobreží Červeného mora	<ul style="list-style-type: none">▪ Chátranie kultúrno-historických pamiatok
<ul style="list-style-type: none">▪ Krásne pláže na pobreží v strediskách Aden a na Socotre	<ul style="list-style-type: none">▪ Obavy z terorizmu a medzinárodné konflikty
<ul style="list-style-type: none">▪ Zaujímavá kultúra a tradície v krajine	<ul style="list-style-type: none">▪ Slabá ponuka fakultatívnych výletov v cestovných kanceláriách
<ul style="list-style-type: none">▪ Starobylé civilizácie ako objekty pre milovníkov archeológie	<ul style="list-style-type: none">▪ Rôzne príkazy a zákazy vyplývajúce z islamského náboženstva
<ul style="list-style-type: none">▪ Pútnické miesta a náboženské pamiatky	<ul style="list-style-type: none">▪ Takmer žiadna propagácia pre slovenských turistov

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pobyty v prostredí domorodých dediniek a v beduínskych táboroch 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Menej rozvinutá zdravotná starostlivosť
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hlinené mrakodrapy vo wádí Hadramaut 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Časté únosy kmeňovými bojovníkmi
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pobyt na púšti Ramlat as Sabatajn spojený s jazdou na ťavách 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kmeňová štruktúra, ktorú ovláda 17 územných celkov
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prijateľné ceny v ubytovacích a v stravovacích zariadeniach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozširovanie narkotík (droga qát)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Priateľskí, milí a veľmi Pohostinní Jemenčania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vláda prezidenta Ali Abdulaha Sáliho
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pozemský raj na Sokotre pre milovníkov botaniky 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Slabo rozvinutá ekonomika

Zdroj: vlastné spracovanie 2011

Príležitosti a návrhy na zlepšenie:

- Nové trendy v cestovnom ruchu (budovanie nových zariadení a vznik nových produktov ako napr. kúpeľný cestovný ruchu v hlavnom meste Sanaa)
- Rozširovanie cezhraničnej spolupráce so Slovenskou republikou aspoň do takej miery ako je spolupráca s Českou republikou
- Budovanie infraštruktúry (nových hotelových zariadení) a výstavba nových komunikácií
- Rozširovanie letísk a vznik nových destinácií na pobreží Červeného mora
- Revitalizácia pláží a vznik infraštruktúry na pobreží Červeného mora
- Prezentácia krajiny na veľtrhoch CR
- Rozšírenie ponuky v CK a na webových stránkach

- Vznik nových cestovných kancelárií a turistických informačných centier v krajine
- Opatrenia vlády voči teroristickým útokom a únosom

Ohrozenia:

- Slabá propagácia destinácie na Slovenskom trhu
- Nedostatok financií pre rozvoj infraštruktúry
- Slabá podpora jemenskej vlády v oblasti CR
- Skoro žiadna spolupráca krajiny so Slovenskou republikou
- Teroristické útoky a únosy v krajine

Z vypracovanej swot analýzy nám vyplýva , že Jemen disponuje vhodnými podmienkami pre rozvoj cestovného ruchu. Je krajinou s mnohými prírodnými aj kultúrnymi danosťami a nezaostáva ani svojou infraštruktúrou. Silné stránky som v práci spomenula už niekoľko krát, teraz sa budem venovať tej negatívnej stránke Jemenu, prečo je o Jemen menší záujem ako o iné destinácie cestovného ruchu.

Jemen je krajinou, ktorá v posledných týždňoch nadmieru priťahuje celosvetovú pozornosť. Krajina je chudobná , dôkazom je 23 miliónové obyvateľstvo a HDP per capita zaokrúhlene 2500 USD na rok čo posúva túto krajinu na päťdesiate štvrté miesto v rebríčku najchudobnejších krajín sveta. Jemen je tak chudobnejší ako napríklad Džibuti alebo Kongo, dokonca chudobnejší ako Gaza. Od roku 1919, kedy bola podpísaná Versaillská dohoda je Jemen viac-menej neustále pustošený vojnami a vnútornými konfliktami. V Jemene síce nájdeme aj ropu, avšak v nedostatočnom objeme - 300,000 barelov na deň čo je pre porovnanie asi toľko ako produkuje Dánsko. Jemen má v súčasnej dobe kmeňovú štruktúru, kde kmeňoví náčelníci ovládajú 17 územných celkov, ktoré tvoria samotný štát. Viacero z nich sú nezávislé, čo zároveň vytvára obraz o ich spolupráci s centrálnou vládou. Výsledkom je unášanie turistov, ktorých kmene využívajú na vyjednávanie s centrálnou vládou. Závažným problémom v Jemene, ktorý zapríčiňuje približne 80% všetkých konfliktov je nedostatok vody. 40% vody je používaná na pestovanie drogy kat. Zvyšujúci sa nedostatok vody spôsobuje zvyšujúcu migráciu obyvateľstva. Jemen je najchudobnejšou arabskou krajinou, kde približne 50% Jemenčanov je negramotných. Hovorí sa, že v roku 2030 sa počet obyvateľov zdvojnásobí. Nezamestnanosť činí 35% obyvateľstva, čo sa týka mladých ľudí toto číslo je ešte vyššie.

Jemenčania pracujúci v zahraničí posielajú svojim rodinám každý rok približne 1 miliardu dolárov. Mnoho krajín však v súčasnej dobe odmieta zamestnávať jemenských robotníkov bez vzdelania. Náročnú štruktúru Jemenu komplikuje centrálné vedenie tohto štátu. Obyvateľstvo žije z veľkej časti na vidieku, v jednej zo 135 000 dedín. Iba jedna tretina žije v mestských aglomeráciách. Korupcia, tribalizmus, (kmeňové povedomie), nejasné hranice taktiež sťažujú riadenie štátu. Ťažba ropy tvorí približne 75% jemenskej ekonomiky. Zásoby ropy v Jemene sú však pred vyčerpaním zrejme už v roku 2017. Pokles svetových ciest znížil ropné príjmy v rokoch 2008-2009 75%. Štátna ropná dotácia pre občanov predstavuje 11% HDP. V záujme zvýšenia devízových príjmov sa Jemen pokúšal orientovať na turizmus. Došlo však k početným útokom na návštevníkov zo západného sveta. Mnohí turisti sa stali obeťami útokov, ale väčšina z nich bola prepustená. V januári 2009 sa vytvorila organizácia Al- Kaida Arabského polostrova, ktorá zahájila teroristické akcie v Jemene. Útoky pretrvávajú dodnes a Ministerstvo zahraničných vecí SR odporúča zvážiť cestu do tohto regiónu. Cestovné kancelárie dúfajú, že zájazdy do Jemenu sa obnovia a situácia sa upokojí (Jemen 2010 : http://www.nato.int/docu/review/2010/Yemen/Yemen_10_reasons_to).

Jednou z najtemnejších škvŕn na povesti Jemenu sú časté únosy. Existujú síce dôvody k presvedčeniu, že ich počet môže výrazne poklesnúť. Z historického pohľadu majú únosy malé spojenie s nejakou animozitou či nevraživosťou voči cudzincom. Kmeňoví bojovníci proste prepadnú západného turistu a učinia z neho svojho rukojemníka, pričom vyhlásia, že ho prepustia výmenou za súhlas vlády s ich požiadavkami na lepšiu infraštruktúru, vrátane vodných zdrojov, diaľnic, škôl a elektriny. Unesený turista sa málokedy neteší váženého postavenia host'a a až do jeho prepustenia oňho býva skvele postarané. V roku 2011 prijala vláda prísnejšie zákony proti únosom , čím si chcela vylepšiť svoju medzinárodnú povesť. Vláda vyvinula väčšiu snahu a poskytla niektorým oblastiam v krajine lepšiu infraštruktúru. Čas od času sa vláda rozhodne, že tá či oná oblasť v krajine nie je z dôvodov bezpečnosti prístupná. Medzi regióny, ktoré zákaz stretáva celkom často patrí Saáda, Marib, al-Jawf a Šabva (MCLAUGHLIN 2011 : 53-54).

Ďalším postrehom je, že Jemen je bez vlády a bol bez vlády po dlhú dobu. Prezident Ali Abdullah Saleh je v kresle od roku 1990, pri moci však ostáva len preto, že kmene si robia svoj „biznis“. Hlavné mesto Sana je kontrolované vládou a tajnou políciou čo sa však nedá hovoriť o vidieku. Územie mimo hlavného mesta sa tak stáva živnou pôdou pre terorizmus. Krajina momentálne čelí vzburám v severnej provincii Saada, kde sa kmeň Al-Houti pokúša implementovať šiítsky náboženský zákon. To

vyvoláva obavy nielen v hlavnom meste Sana, ale aj v Rijáde, keďže provincia Saada susedí so Saudskou Arábiou. Al- Houtisti zostavili armádu šíitskych bojovníkov o počte 3-10 tis., ktorá je podľa saudských a jemenských spravodajských služieb sponzorovaná Iránom

Ďalším negatívnym obrazom na Jemene sú práva žien , ktoré vyplývajú z islamského náboženstva. Jemenská spoločnosť vychováva svoje dievčatá vo veľmi konzervatívnom duchu , keď vo väčšine prípadoch môžu robiť len to, čo im povolia rodinné tradície, alebo jemenská ústava. Tí síce zaručuje mužom a ženám rovnaké práva, ale v praxi je to úplne inak. V jemenských mocenských štruktúrach nesedí ani pätina žien , na ministerskom poste sú iba dve ženy a vo verejných službách obsluhujú prevažne len muži. V Jemene pôsobia medzinárodné nevládne organizácie, ktoré pomáhajú právam žien. V rámci rozvojovej pomoci zariadili jemenskému zväzu žien krajčírsku dielňu, kde sa budú učiť nezamestnané ženy aspoň čiastočnej ekonomickej sebestačnosti. So 70% nezamestnanosťou to síce výrazne nepohne , ale v krajine kde sa väčšina dievčat čo najskôr vydá a zostane doma v kuchyni, je veľký úspech (citované podľa STRAKOVÁ 2009 : <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/blizky-vychod/clanek.phtml?id=654227>).

V súčasnosti je v krajine jednou z najdiskutovanejších tém otázka zahaľovania sa žien. Tradíciu čierneho šaršafu importovali do Jemenu Turci, aby rozpoznali svoje manželky. Odev domácich žien bol predtým pestrofarebný. Dodnes ho na ľuďoch možno zazrieť v starom meste Saná alebo v horských dedinách, kde má rôzne farby a krásne zdobenie. Je ťažké po toľkých rokoch presvedčiť ženy, aby od tejto tradície upustili a ukázali svetu svoju krásu. V mnohých rodinách si ešte stále myslia, že zahaľovanie je jasne spojené s morálnou bezúhonnosťou, že závoj chráni pred prípadným hriechom (citované podľa HORVÁTH 2009 : <http://www.pluska.sk/sarm/cestopis/jemen-za-zavojom.html>).

Zo slabých stránok by som sa zamerala ešte na zdravotnú starostlivosť, ktorá je rozhodne na menšej úrovni ako sme zvyknutí u nás v Európe. Je dostupná skôr vo veľkých mestách. Na dedinách je minimálna. Pri vstupe do Jemenu nie sú povinné žiadne očkovania. Výnimkou je iba situácia, kedy cestovateľ prichádza z krajiny endemického výskytu žltej zimnice a to je z krajín rovníkového pásu Afriky a južnej Ameriky. Z odporučených očkovaní je vhodné proti tetanu (MCLAUGHLIN 2011 : 49- 51).

5. 4 Aktuálne informácie o situácii v Jemene

17 február 2011: Opozičné nepokoje v Jemene majú na konte tretiu obeť

Násilné strety medzi jemenskými provládnymi a protivládnymi aktivistami pripravili o život ďalšieho človeka a najmenej 40 ďalších ľudí utrpelo zranenia. Za posledné dva dni dlhodobých nepokojov tak v prístavnom meste Aden zomreli celkovo traja ľudia. Do hlavného mesta Saná, kde demonštrácie proti vláde prezidenta Alího Abdulláha Sáliha pokračovali už sedem dní, nasadila vláda asi 2000 policajtov. Aktivisti sa snažili dosiahnuť to, aby odstúpil ich dlhoročný líder. Stretli sa s jeho prívržencami, ktorí na nich zaútočili kameňmi. Policajti rozháňali davu výstrelmi do vzduchu a snažili sa zabrániť tisícom študentov z miestnej univerzity pripojiť sa k tisíciam ďalších demonštrantov. Úrady pozatýkali asi 50 výtržníkov. Protesty sa okrem toho konali aj v mestách Taiz a Aden, kde vo štvrtok pochodovalo asi 3000 ľudí (citované podľa SITA 2011 : <http://www.webnoviny.sk/svet/opozicne-nepokoje-v-jemene-maju-na-ko/304662-clanok.html>).

18. Marec 2011 :Nepokoje v Jemene majú desiatky mŕtvych

Najmenej 32 ľudí prišlo v piatok o život pri stretoch medzi prívržencami vlády a protivládnymi demonštrantami. Podľa svedkov ozbrojení prívrženci prezidenta Alího Abdulláha Sáliha spustili na demonštrantov strelbu zo striech na námestí okolo univerzity v metropole Saná. Najmenej 200 ľudí utrpelo zranenia. Ide o najkrvavejší incident od začiatku dvojmesačných protestov, pri ktorých celkovo zahynulo vyše 70 osôb. Hovorca parlamentnej opozície Muhammad al-Sabrá obvinil vládny režim z "masakry". Veľké protesty sa v piatok konali aj v meste Aden pri príležitosti pohrebu demonštranta zabitého začiatkom týždňa. Vlna protestov proti jemenskej vláde sa začala koncom januára. Demonštranti okupujú námestie okolo univerzity od 21. februára. Opozícia požaduje odstúpenie prezidenta Sáliha, ktorý je na čele krajiny už 32 rokov. Prezident ponúkol demonštrantom rozsiahle ústupky vrátane prizvania nimi navrhnutých zástupcov do vlády, no opozícia túto ponuku odmietla a trvá na prezidentovom odchode (SITA 2011 : <http://www.pluska.sk/zahranicie/nepokoje-jemene-maju-desiatky-mrtvych.html>).

19. Apríl 2011 : Situáciou v Jemene sa bude zaoberať bezpečnostná rada OSN

Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov (BR OSN) sa bude v utorok prvýkrát zaoberať situáciou v Jemene, kde už niekoľko mesiacov trvajú protesty proti režimu prezidenta Alího Abdalláha Sáliha. Informovali o tom nemenovaní diplomati, na

ktorých sa odvoláva tlačová agentúra AFP. Prvé formálne zasadnutie 15-člennej rady venované Jemenu sa podľa nich uskutoční na podnet Nemecka a vystúpi na ňom námestník generálneho tajomníka OSN pre politické záležitosti. Riešenie krízy v Jemene bude aj predmetom stretnutia ministrov zahraničných vecí Rady pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive (GCC) so zástupcami jemenskej vlády, ktoré sa v utorok uskutoční v hlavnom meste Spojených arabských emirátov Abú Zabí. Krajiny GCC (Bahrajn, Kuvajt, Omán, Katar, Saudská Arábia a Spojené arabské emiráty) vyjednávajú s jemenským prezidentom už dlhšie. Pred týždňom ho dokonca oficiálne vyzvali, aby v snahe upokojiť situáciu v krajine odovzdal moc viceprezidentovi Abdrabúovi Mansúovi Hádímu. Protivládne protesty, ktoré vypukli v Jemene koncom januára a rozšírili sa do celej krajiny, si doteraz vyžiadali už viac ako 125 obetí. Jednou z posledných demonštrácií bolo zhromaždenie v meste Hudajda na pobreží Červeného mora, kde obyvatelia v pondelok protestovali proti nedeľňajšiemu zákroku bezpečnostných síl proti demonštrantom v hlavnom meste Saná(SITA 2011 : <http://www.webnoviny.sk/svet/situaciou-v-jemene-sa-bude-zaobrat-be/335612-clanok.html>).

6 JEMEN AKO CIEĽOVÁ DESTINÁCIA CR

6. 1 Ponúkané zájazdy do Jemenu v cestovných kanceláriách na Slovensku

V súčasnosti ponúkajú na Slovensku zájazdy do Jemenu 5 cestovných kancelárií, ku ktorým patria Satur, Bubo travel, Rohan travel, Eso travel a Awer travel. Ponúkajú zväčša zájazdy poznávacie a v kombinácii so susednými štátmi. Ako príklad uvediem cestovnú kanceláriu Satur, ktorá ponúka poznávací zájazd ETIÓPIA-JEMEN a SUDÁN-ETIÓPIA-JEMEN. Ďalším príkladom je CK Awer travel, ktorá ponúka zájazd do Jemenu v kombinácii s ostrovom Socotra. Ja som si vybrala tri najznámejšie Bubo travel, Eso travel a Rohan Travel, ktoré bližšie charakterizujem.

CK Bubo travel ponúka zájazdy do celého sveta, CK Eso travel sa špecializuje iba na oblasť Blízkeho východu. Hlavnou doménou CK Bubo travel je predovšetkým komfort a preto ponúka Jemen ako krajinu, kde možno zažiť neopakovateľné dobrodružstvo spojené s krajinami Socotra, Omán a Saudská Arábia. Pri takomto type zájazdu sú hlavnými prioritami CK upútať klientov hlavne nezabudnuteľným kúpaním vo vlnách Arabského mora na bielych plážach, či skvelým potápaním a objavovaním zabudnutých exotických dediniek. Tento zájazd zrealizovala cestovná kancelária prvýkrát v roku 2007 a ako prvá cestovná kancelária na Slovensku aj v Čechách prešla z Jemenu do Ománu a logicky takto spojili oblasti, ktoré kedysi patrili pod vplyv kráľovnej zo Sáby. To všetko a oveľa viac ponúka Jemen, uzatvorená krajina s minimom turistov. Máloktoľurí turisti však vedia, že hlavné staré mesto púta svojimi atrakciami ako sú prastaré mestské opevnenia, či krivoľaké uličky, postavené synom proroka Noého (Bubo travel agency2010:<http://www.bubo.sk/poznavacie-zajazdy/jemen-sokotra-oman/>).

Naopak CK Eso travel ponúka Blízky východ vo výrazne bližšom a v plnom pohodlí. Vykresľujú Jemen ako starovekú „šťastnú Arábiu“, kde turistov zaujmú rozprávkové kamenné mestá vysoko v horách na kamenných útesoch, či mimozemská krása údolnej oázy Hadramaut. Ponúka zájazdy pod názvom „Za krásami Jemenu“ a „Okruh Jemenom a Socotrou“, ktoré patria medzi tie cenovo výhodnejšie. Momentálne sú zájazdy do Jemenu v tejto cestovnej kancelárii pozastavené z dôvodu politických nepokojov (Arabský polostrov 2010 : 2 a 24 a 25).

Cestovná kancelária Rohan Travel vznikla v roku 2008 na podnet mnohých milovníkov prírody, ktorým nie je cudzí pobyt na horách a vo voľnej prírode. Prioritou

tejto CK je rôznorodosť a rozmanitosť zájazdov pre návrat k prírode z uponáhľaného sveta a aktívny oddych v prírode. Vo svojej ponuke má zahrnutú aj krajinu Jemen a ponúka niekoľkodňové zájazdy do jemenských hôr a na ostrov Socotru spojené s poznávaním kultúrno-historických pamiatok. K najzaujímavejším zájazdom pre milovníkov potápania patrí zájazd „Potápanie na ostrove Socotra“, ktorý sa organizuje pre 4-8 členné skupiny. (CK ROHAN TRAVEL 2008 : <http://www.rohan-travel.sk/>).

V nasledujúcej tabuľke uvádzam počet predaných pobytových zájazdov v cestovných kanceláriách Bubo, Eso travel a Rohan travel za posledné tri roky 2008, 2009 a 2010.

Tabuľka 4 Počet predaných pobytových zájazdov v jednotlivých rokoch

CK	2008	2009	2010
Bubo travel	14	13	15
Eso travel	8	5	6
Rohan travel	10	9	12

Zdroj : vlastné spracovanie (2011).

Graf 1

Zdroj: vlastné spracovanie (2011)

Graf 2

Zdroj: vlastné spracovanie (2011)

Graf 3

Zdroj : vlastné spracovanie (2011).

V roku 2008 bolo predaných najviac zájazdov v cestovnej kancelárii Bubo, ktorá zrealizovala zájazdy v kombinácii s Ománom a moderným Katarom. Tieto zájazdy sprevádzal Martin Navrátil, ktorého táto krajina fascinovala a vracal sa k nej aj v nasledujúcich rokoch. Vo februári v roku 2010 predala zájazd do Jemenu v kombinácii s novou destináciou Sýriou, ktorý sa stal veľmi obľúbený. Blízky východ sa stal obľúbeným miestom aj v CK Eso travel a vydala katalóg na rok 2010 / 2011 pod názvom „Arabský polostrov“ a rozšírila svoju ponuku na Blízky východ. Zamerala sa aj na Jemen a ostrov Sokotra. Vo svojej ponuke má 13. a 14. dňové zájazdy, ktoré organizuje minimálne pre 10 osôb. Najviac klientov mala v roku 2010 a najmenej v roku 2009. Cestovnej kancelárii Rohan travel sa najlepšie tiež darilo v roku 2010 a mala 10 klientov. Zamerala sa na predaj zájazdov spojené s potápaním a s turistikou v Jemene. Tieto zájazdy má zaradené v o svojej ponuke aj na tento rok 2011 a organizuje ich pre skupinky (4-8 osôb) na 11 dní.

7 NÁVRH POZNÁVACÍCH ZÁJAZDOV A PROPAGAČNĚHO MATERIÁLU

Poznávacie zájazdy predstavujú kompromis medzi poznaním a pohodlím. Nekladú vysoké nároky na fyzickú kondíciu, i keď sem patria aj nenáročné pešie túry. Poznávacie zájazdy by mali vo všeobecnosti spĺňať jednu základnú požiadavku. Mali by turistom ukázať čo najviac, ale nie za cenu naháňania sa. Organizujú ich cestovné kancelárie obyčajne tak, že ide o zájazd autobusom, ktorého trvanie sa pohybuje okolo piatich dní aj s cestou. Dnes sa však dajú zohnať aj letecké. Ak ide o zájazd autobusom, odchod býva väčšinou plánovaný na večer.

Poznávacie zájazdy sú v Jemene veľmi obľúbené a dôraz sa pri nich kladie na kvalitné ubytovanie, ktoré odpovedá európskemu štandardu. V Jemene v posledných rokoch vyrastajú veľmi pekné hotely i vhodne situované. Jedným z typov poznávacích zájazdov je i pešia turistika, o ktorú je stále väčší záujem. Trekking je to najkrajšie, do čoho sa môžete v Jemene pustiť. Táto forma turistiky je však v jemenských horách stále menej rozvinutá a neexistuje pre ňu skoro žiadne zázemie.

Moje návrhy smerujú k navrhnutiu pobytovo- poznávacích zájazdov a to výlučne len do Jemenu a tým oživiť ponuku v cestovných kanceláriách. Ide o zájazd spojený s poznávaním kultúrno-historických pamiatok, ktorý sa bude kombinovať s návštevou prímorských oblastí v okolí mesta Aden a druhý typ bude kombinovateľný s turistikou v jemenských horách.

7.1 Opis produktu a jeho ciele

V nasledujúcej podkapitole sa budem venovať pobytovo-poznávacím zájazdom, ktoré sú zamerané výlučne na spoznávanie krajiny Jemen. Mojm cieľom bolo priniesť nový produkt na trh a ponúknuť ho cestovným kanceláriám ako napr. cestovnej kancelárií Kartago tours , ktorá nemá vo svojej ponuke zahrnutú krajinu Jemen. Okrem navrhnutia programu zájazdov sa venujem aj ich propagácií. Moje zájazdy sú určené pre náročnejších turistov, keďže ide o viac menej spoznávanie kultúrno-historických pamiatok a trekking v horách. Zájazdy sa budú ponúkať pre 8-10 členné skupiny, ktorí radi spoznávajú kultúru, históriu a zvyky krajiny a pre milovníkov turistiky.

Všeobecné informácie

Názov zájazdu: „ Objavte spolu s nami kultúru a horské pásma Jemenu“

Termín zájazdu : 5. 9. 2011 -- 14. 9.2011

Počet dní: 10 dní / 9 nocí

Názov cestovnej kancelárie : Kartago tours

Počet účastníkov : 8- 10 členné skupiny

Doprava: letecká (zabezpečí CK)

Miesto odletu : Praha

Sprievodca: zabezpečí CK

Stravovanie : polpenzia v hoteloch

Program zájazdu:

1. Deň 5 .9. 2011- pondelok

- Odlet z Prahy
- Prílet v skorých ranných hodinách do hlavného mesta Sanaa, ubytovanie v hoteli Asia hotel Sanaa, ktorý predstavuje jednu z tých lacnejších cenových možností, odpočinok a relax, večera

2.– 3. Deň 6.9. 2011 – 7. 9. 2011 utorok a streda

- Spoznávanie Starého mesta s uchvatnými hlinenými mrakodrapmi a návšteva údolia Wádi Dahr a impozantného paláca vybudovaného na skale, prehliadka dedinky Kawkaban na vrchole hôr a spoznanie najstaršej jemenskej mešity v Šibáme a návšteva dedinky Thula, stravovanie a ubytovanie v hlavnom meste v hoteli Asia hotel Sanaa

4. Deň 7. 9. 2011 – štvrtok

- Výlet do dedinky Haijarah, ktorá patrí medzi najväčšie jemenské atrakcie, kde Vás privítajú opäť nedobytné hory opevnené domčeky, v mestečku Manakha je na programe tradičný jemenský obed a po obede návrat do hlavného mesta a návšteva stredovekých kúpeľov s masážou a peelingom. Večera v hoteli.

5. Deň 8. 9. 2011- piatok

- Prehliadka unikátnej architektúry v meste ZABID, ktorá je pod ochranou UNESCO. Pasolini tu našiel nádherné exteriéry pre film natočený na motívy Rozprávok tisíc a jednej noci. Večera a ubytovanie v Taizz.

6.- 7.Deň 9.9.- 10. 9. 2011- sobota a nedeľa

- Po raňajkách návšteva starého mesta, trhu a mešity v TAIZZ, jednej z prvých mešít vôbec. Odchod do IBB a JIBLY – centra impéria Sulajhidovcov a mesta legendárnej kráľovnej Arwy, v minulosti jedno z hlavných miest Jemenu, dnes malé mestečko v horách s významnými mešitami a farebnými minaretmi. Pokračovanie do jedného z najstarších prístavov na svete ADEN. Mesto založil Kain a Ábel, predpokladá sa že práve tu Noe postavil svoju archu. Večera, ubytovanie v hoteli Ash. Shami Red Sea Hotel.

8.- 9. Deň 10- 13.9. 2011- pondelok, utorok, streda

- V druhej časti zájazdu sa vyberieme do severných častí Jemenu, na úvod navštívime niekoľko pevnostných miest , prejdeme opevnenú horu Džabal Maswar a stočíme sa na sever k Šahare- nedobytej horskej bašte so slávnym mostom a k centru zajdistkého učenia- hlinenej Sáde.Jemenské hory predstavujú pre trekárov doposiaľ neobjavený raj. Úžasná krajina je pretkaná nespočetnými kamennými chodníkmi a cestami, z ktorých niektoré už umožňujú aj cestovanie automobilom. S ohľadom na nedostupnosť podrobnejších máp a jazykovú bariéru je tu miestny sprievodca pre cestovateľa nevyhnutnosťou. Turisti budú ubytovaní v hoteli Bilqis Throne Hotel v mestečku Saada

10. Deň 14. 9. 2011- Štvrtok

- príchod do hlavného mesta Sanaa a odlet do Prahy

Kalkulácia zájazdu :

Cena zájazdu zahŕňa: letecká doprava : Bratislava- Praha : 150 EUR

letecká doprava: Praha- Sanaa: 700 EUR

Letecká doprava Aden- Sanaa: 150 EUR

Transfery klimatizovanými autobusmi: 250 EUR

Slovenského sprievodcu: 250 EUR

9 x nocľah v ubytovacích zariadeniach: 300 EUR

Stravovanie: 230 EUR

Jemenské vízum: 42 EUR

Cena zájazdu nezahŕňa letiskové poplatky, víza, poistenie a vstupné poplatky do pamiatok.

Komplexná cena produktu je: cca 1822 EUR /osoba / 10 dní

Názov zájazdu : „Pod strechou šťastnej Arábie „

Termíny zájazdu: 7. 11 2011 – 14. 11. 2011

Počet dní:8 dní / 7 nocí

Názov cestovnej kancelárie : Kartago tours

Počet účastníkov : 8- 10 členné skupiny

Doprava: letecká (zabezpečí CK)

Miesto odletu : Praha

Sprievodca: zabezpečí CK

Stravovanie : polpenzia v hoteloch

Program zájazdu:

1. Deň 7 .11. 2011- pondelok

- Odlet z Prahy
- Prílet v skorých ranných hodinách do hlavného mesta Sanaa, ubytovanie v hoteli Asia hotel Sanaa, ktorý predstavuje jednu z tých lacnejších cenových možností, odpočinok a relax, večera

2. Deň 8. 11. 2011- utorok

- Prehliadka hlavného mesta Sanaa, ktoré je zaradené do svetového dedičstva UNESCO, národného múzea a orientálneho trhoviska Suq al-Milh. Po obede presun do Ma'ribu, po dlhé veku hlavného mesta legendárneho kráľovstva Sába. Návšteva rozvalín starej priehrady, novej priehrady, starého mesta a trónu legendárnej kráľovnej zo Sáby. Večera a nocľah v Ma'ribe.

3. Deň 9.11. 2011 – streda

- Raňajky. Skorý ranný odchod cez púštnu krajinu do Sejúnu. Návšteva al-Hadžarajnu, najstaršej a najkrajšej dediny vo Vádí Hadramaut. Večera, nocľah v Sejúne.

4. Deň 10.11. 2011- štvrtok

- Raňajky. Návšteva sultánovho paláca, odchod do Tarímu. Návšteva paláca a mešity al-Mehdhar. Pokračovanie do Šibámu Hadramautského, postaveného na mieste starovekého Hadramautu. Šibám je jedným z architektonických divov planéta, uprostred údolia sa týči vyše 500 tridsaťmetrových mrakodrapov postavených z nepáleného ílu. Návrat do Sejúnu, večera nocľah.

5. Deň 11.11. 2011- piatok

- Raňajky. Prehliadka Sejúnu. Presun do Adenu a prehliadka prístavného mesta a vodných nádrží Tawila. Ubytovanie v odľahlej mestskej časti Gold mohur, kde sa

nachádzajú súkromné pláže a nočné kluby, možnosť odpočinku na pláži lovers Bay Beach, ktorá sa považuje za najlepšiu v Adene. Ubytovanie v hoteli Elephant Bay Beach Resort.

6. Deň 12. 11. 2011- sobota

- Odlet na ostrov Socotra, transfer džípmi na juh do Diksamu, pozorovanie endemických stromov dračej krvi, stretnutie s beduínmi a terénna jazda do Wadi De Arhar a kúpanie sa v riekach pod vodopádmi. Ubytovanie vo Funduqu Hotel, jedna z najlepších ponúk na ostrove.

7. Deň 13. 11. 2011- nedeľa

- Návšteva pláže Dihimri- najkrajšou na ostrove, plávanie v arabskom mori, celodenný relax na panenských kryštálovo čistých plážach, v popoludnajších hodinách výlet loďou do Shuabu, ktorá je známa ako jedna z najlepších potápačských lokalít na ostrove

8. Deň 14. 11. 2011 – pondelok

- Odlet do hlavného mesta a odlet do prahy

Kalkulácia zájazdu :

Cena zájazdu zahŕňa: letecká doprava Bratislava- Praha : 150 EUR

letecká doprava Praha- Sanaa: 700 EUR

Vnútroštátne lety: 300 EUR

Transfery klimatizovanými autobusmi: 200 EUR

Slovenského sprievodcu: 200 EUR

7x nocľah v ubytovacích zariadeniach:280 EUR

Stravovanie: 190 EUR

Jemenské vízum: 42 EUR

Cena zájazdu nezahŕňa letiskové poplatky, víza, poistenie a vstupne poplatky do pamiatok.

Komplexná cena produktu je: cca 2062 EUR /osoba /8 dní

7. 2 Rady a odporúčania pre cestovateľov

Kedy vyraziť ?

Tradičná hlavná turistická sezóna v Jemenu spadá na obdobie od októbra do apríla, hneď po prvých jesenných dažďoch a pred nástupom letného tepla. Pri výbere vhodného termínu sa vyplatí riadiť tradičnou múdrosťou, obzvlášť keď smerujete do oblasti Tihámy alebo Adenu, ktoré sú v letných mesiacoch moc rozpálené. Niektorí turisti sa snažia cestovať do cudzích krajín v priebehu „nízkej sezóny“, aby sa tak vyhli množstvu návštevníkov. V Jemenu to však neplatí, pretože sem žiadne davy nejazdia. V zimných mesiacoch dokážu byť horské oblasti i púšť dosť mrazivé a to hlavne v noci. Z tohto dôvodu je najlepším obdobím k návšteve krajiny október, kedy končí obdobie dažďov (MCLAUGHLIN 2011 : 43).

Víza a doklady

Občania SR potrebujú pre vstup do krajiny platný cestovný pas a vízum. Žiadosť o vízum je možné podať na veľvyslanectve Jemenu v Prahe. Držitelia cestovných pasov obdržia za normálnej bezpečnostnej situácie vstupné víza na veľvyslanectve za účelom turistiky, obchodnej cesty, resp. pracovného pôsobenia v špecializovaných odboroch. Víza môžu byť vystavené na dobu až 3 mesiacov, zvyčajne to však býva na jeden mesiac. Pokiaľ by mal pobyt presiahnuť jeden mesiac, vyžaduje sa aj potvrdenie o teste na HIV. Pokiaľ má návštevník záujem zastať v krajine viac ako tri mesiace (napr. študenti) vyslovene sa odporúča získať dlhodobé vízum na veľvyslanectve pred odchodom. Je prakticky vylúčené zmeniť typ víza turistického na vízum dlhodobé. Jemen 22.januára 2010 zastavil vydávanie vstupných víz na svojich letiskách, aby tak zabránil militantom dostať sa do krajiny. Opatrenie je súčasťou boja proti al-Kájde na Arabskom polostrove, ktorá má svoje základne v horách východne od hlavného mesta Saná a nedávno sa priznala k zodpovednosti za nepodarený vianočný útok na americké lietadlo. "Jemen zastavil vydávanie víz na letiskách s cieľom zastaviť infiltráciu teroristov," uviedla štátna tlačová agentúra Saba. V dôsledku tohto rozhodnutia budú víza cudzincom udeľované iba prostredníctvom ambasád v Jemene a až po konzultácii s bezpečnostnými úradmi, ktoré preveria identity cestujúcich (JEMEN b.r. : <http://dromedar.topky.sk/cl/11176/99829/Jemen>).

Doprava

Hlavným priletovým bodom je medzinárodné letisko Sanaa, ale pristáť sa dá aj na medzinárodnom letisku v Adenu. Národný letecký dopravca ponúka viac vnútroštátnych letov. Najvýhodnejšie je zaobstaráť si letenky priamo v krajine, lebo sú lacnejšie. Pre cestovanie mimo hlavného mesta Saná je pre všetkých turistov potrebné cestovné povolenie. Dostať ich zadarmo, ale vydávajú ich len turistom cestujúcim s cestovnou kanceláriou (jemenskou alebo zahraničnou). To znamená to, že samostatne cestovať nie je možné. Po ukončení zákazu sa dá cestovať autobusom, ktoré premávajú po asfaltovaných cestách. Lístky sa kupujú vopred v termináloch, alebo na väčších zastávkach. Hromadné taxíky jazdia na vopred určených trasách a odchádzajú po naplnení vozidla. Jazdia aj na nespevnených cestách, ich ceny sú o 50% vyššie ako autobusové. Taxíky sa dajú prenajať aj súkromne. Autá z požičovní sa prenajímajú prostredníctvom cestovných kancelárií, väčšinou aj so šoférom (JEMEN b.r. : <http://dromedar.topky.sk/cl/11176/99829/Jemen>).

Potraviny

V krajine je dostatok stravovacích zariadení, no pri ich výbere dávajte pozor na ich čistotu a spôsob akým sú jedlá pripravované. Ponúkajú arabskú, ale i európsku kuchyňu. Jedlá, ktoré Vám odporúčame ochutnať sú Salta (pikantná hustá omáčka s kuracím a jahňacím mäsom, šošovicou, fazuľou a koriandrom, podávaná s ryžou), Shurba (základ tvorí šošovica a jahňacina). Chlieb sa rozdeľuje na viacero druhov (ruti je chlieb bežne dostupný v obchodoch, khubz tawwa predstavuje domáci bochník a laluh je placka, ktorá sa pripravuje pri špeciálnych príležitostiach). Medzi miestne nápoje určite patrí silný sladký čaj s mliekom a káva ochutená škoricou. Alkohol je v krajine nedostupný (JEMEN 2011 : <http://cestovanie.aktuality.sk/krajiny/azia/jemen/>).

Bezpečnostné riziká

Cestujúci by mali byť počas pobytu v Jemene v a veľmi opatrní počas cestovania mimo miest a na vidieku. Mali by sa vyvarovať ľudových zhromaždení a demonštrácií. Nebezpečenstvo únosu priamo nehrozí. Cestovné kancelárie majú vždy ozbrojený sprievod do severných častí krajiny. Napriek tomu je dôležité mať zvýšenú ostražitosť (JEMEN b.r. : http://cestovanie.sme.sk/cest_lokalita.asp?kr=71#null).

Peniaze a banky

Oficiálnou jednotkou je jemenský rial (YER). Vzhľadom k tomu, že najväčšou bankovkou je iba 100 YER, musí sa pri sebe nosiť veľké množstvo peňazí. O vydávaní väčších peňazí sa neuvažuje, aby nevznikol dojem ochabujúcej ekonomiky. Súčasný menný kurz činí 1 EUR= 313,48 . Najjednoduchším spôsobom výmeny peňazí je zastaviť sa v niektorej zo zmenární. Vymieňať peniaze s ľuďmi na ulici sa neodporúča vzhľadom k množstvu zmenární je to aj zbytočné. V poslednej dobe sa začali objavovať aj bankomaty a to hlavne vo väčších mestách. Platením s kreditnou kartou však príliš neuspějete. Okrem veľkých hotelov, niektorých predajní suvenírov a vybraných cestovných kancelárií budete potrebovať hotovosť (MCLAUGHLIN 2011 : 55).

Dôležité telefónne čísla:

Núdzové volanie polície: 199

Požiarňa služba: 191

Hlásenie dopravných nehôd: 194

Telefónne služby: 118

Turistická polícia v Saná:

Tel: 00 967.1.226.62300 967.1.226.623

Fax: 00 967.1.251.626

Nemocnica v Saná:

Hospital Azal : (01) 21.90.57

Slovenské veľvyslanectvo v Jemene:

(Teritoriálne Jemen spadá pod slovenské veľvyslanectvo v Egypte)

Embassy of the Slovak Republic

3, Adel Hussein Rostom Str.

Káhira

11794

Egypt

Telefón: +20-2/ 3358240, 3357544, 3376901

Mobilný telefón: +20-122171845 begin_of_the_skype_highlighting +20-122171845 end_of_the_skype_highlighting (konzulárna a diplomatická služba pre občanov SR a EÚ)

Fax: +20-2 / 3355810

E-mail: zukahira@tedata.net.eg

7. 3 Propagačný materiál

KARTAGO
tours

1822 EUR
/osoba /

**OBJAVTE SPOLUS NAMI
KULTÚRU A HORSKÉ KRÁSY JEMENU**

- Termin : 5. 9. 2011- 14. 9. 2011
- 9 dní / 8 nocí
- Cesta do rozprávkového mesta **Sanaa**
- údolie **Wádi Dahr, Tajz, Aden**
- **Zahid, Hory Džabal Maswar**

CK Kartago Tours, Sídlo: Špitálska 53,
81101 Bratislava, tel.: +421-2-5720 5720
fax: +421-2-5720 5721

KARTAGO
tours

**„POD STRECHOU ŠTASTNEJ
ARÁBIE „**

- Termin : 7. 11. 2011 – 14. 11. 2011
- Prehliadka starého mesta v **Sanne**
- Údolie **Hadramaut- Saju, Šibám a Tarim**
- Atraktívne pláže v **Adene**
- **Ostrov Sokotra**

2062 EUR
/osoba/

CK Kartago Tours,
Sídlo: Špitálska 53,
81101 Bratislava
tel.: +421-2-5720 5720

Zdroj : vlastné spracovanie (2011)

Cieľová skupina: mladí ľudia

milovníci prírody a turistiky

Zabezpečenie : slovenský sprievodca

Sprievodca v Jemene

Doprava: letecká

Distribúcia a spolupráca: CK, CA v Nitrianskom , Bratislavskom a Žilinskom kraji

Propagácia: plagát vo formáte A4, v pobočkách CK, CA a na webových stránkach

ZÁVER

Priemysel cestovného ruchu zažíva najmä vplyvom globalizácie v posledných dvoch desaťročiach nebývalý rozvoj. Technologický pokrok v informačných a rezervačných systémoch umožňuje dostupnosť a zrýchľovanie toku informácií, ako aj zjednodušenie výberu a rezervácie pobytového cieľa. Ekonomické zmeny, zmeny životného štýlu a možnosť voľného pohybu ľudí, ktoré prinieslo rozšírenie EÚ, prispeli nemalou mierou k rozvoju cestovania a k stúpajúcemu významu cestovného ruchu ako priemyselnej odvetvia. Podľa posledných prieskumov v cestovných kanceláriách stúpal záujem o Arabské krajiny a jednou z nich bola aj krajina Jemen, staroveká „šťastná Arábia“.

Z analýzy, ktorú som uviedla v práci vyplynulo, že Jemen má bohatú primárnu aj sekundárnu ponuku vhodnú pre rozvoj cestovného ruchu. Je krajina, kde turista má možnosť vidieť pôvodnú kultúru s najmenším zásahom inej kultúry. Turisti musia chodiť do skanzenov, národných parkov, múzeí aby dostali ako taký pocit o pôvodnej kultúry a popritom sa tlačia v zástupoch iných turistických skupín. Jemen je však pôvodný. Toto je ten orient, ktorý turisti márne hľadajú v uliciach Istanbulu, Káhiry. Hlavné mesto Sanaa je živým príkladom.

Dôvodom nezáujmu v posledných mesiacoch sa stali časté nepokoje medzi náčelníkmi, časté únosy a hrozby z terorizmu, o ktorých informujú médiá. Cestovné kancelárie sa snažia vyhýbať nepokojným miestam a nevystavujú klientov žiadnemu nebezpečenstvu. Jemen ma každoročne niekoľko tisíc turistov a každý vie, že tej severnej časti Jemenu by sa mal vyhýbať.

Ja považujem túto krajinu za jednu z najzaujímavejších krajín sveta, preto som sa rozhodla Vám ju bližšie priblížiť a spestriť ponuku zájazdov v cestovných kanceláriách. Poukazujem na to, že Jemen disponuje rovnako ako iné krajiny významnými kultúrne historickými pamiatkami ako iné destinácie. Ponúkajú sa zájazdy aj do Libanonu, Sýrie, Palestíny a tie sú tiež brané vo svete ako nebezpečné. Navrhnuté poznávacie zájazdy považujem ako vhodný materiál pre cestovné kancelárie, ktoré ešte nezahrnuli ponuky zájazdov do svojich katalógov. Tento materiál jej v blízkej budúcnosti bude poskytnutý.

Dúfam, že sa zájazdy osvedčia, turistom sa krajina zapáči a stúpne percento predaja a cestovnej kancelárie Kartago Tours to prinesie ošoh. Ako prostriedok na propagáciu zájazdov som navrhla propagačný materiál vo forme plagátu, ktorý posluží

k lepšej informovanosti. Plagát bude vystavený v cestovných kanceláriách, v katalógoch, poprípade na webových stránkach. Obsahuje stručné informácie o zázjzde , cenu zázjzdu, najzaujímavejšie pamiatky a trasy zázjzdu, mapu zázjzdu a kontaktné informácie.

LITERATÚRA A PRAMENE

- AMMER, T.- ZIEHR, W. *Weltreise: alles über alle Länder unserer Erde*. München: Novaria Verlag Kister AG, 1972. 504 s.
- Al Saeed Hotel Taiz. 2009. [cit. 2011- 11- 03]. Dostupné na internete : <<http://www.accorhotels.com/gb/hotel-3574-al-saed-hotel-taiz/index.shtml>>.
- Best Western Hadda hotel Sanaa. 2011 . [cit. 2011- 11- 03]. Dostupné na internete: <http://www.hotelscombined.com/Hotel/Best_Western_Hadda_Hotel_Sanaa.htm>.
- Bilqis Marib Jemen Hotel. b.r. [cit. 2011- 11- 03]. Dostupné na internete : <<http://www.southtravels.com/middleeast/yemen/bilqishotel/index.html> >.
- BRIXEL, P.- SIMPER, G. *Jemen*. Bielefeld: Reise-know-how Verlag, 2008. 552 s. ISBN 978-3- 8317- 1654- 8.
- BRUHA, J.- BRUHOVÁ, S. *Krásy osy zla Irán a Jemen*. České Budějovice , 2003. 229 s. ISBN 80- 902796- 2- 7.
- Cestovná kancelária rohan Travel . 2008. [cit. 2011- 15 – 04]. Dostupné na internete : <<http://www.rohan-travel.sk/>>.
- GÚČIK, M. *Cestovný ruch: Pre hotelové a obchodné akadémie*. Bratislava: SPN, 2001. 105 s. ISBN 80-08- 03071-2.
- Hadramat Hotel. 2011. [cit. 2011-11 – 03]. Dostupné na internete : <<http://www.hadmothtl.com.ye/>>.
- HARKE, H. *Volksdemokratische republik Jemen*. Halle-Wittenberg: Martin-Luther-Uni. 1986. 109 s.
- HORVÁTH, A. Z perníka. In *Plus 7 dní*. 2.5. 2008, č. 19, s. 52- 58.
- HORVÁTH, A. Vežiaky z hlíny. In *Plus 7 dní*. 12. 9. 2008, č. 37, s. 54- 60.
- HORVÁTH, A. Perníkové mesto Sanaa. In *Profit*. 23. 2. 2010, č. 4. [cit.]. Dostupné na internete: <<http://profit.etrend.sk/aktivny-zivot/pernikove-mesto-sana.html>>.
- HORVÁTH, A. 2009. [cit. 2011- 25-03]. Dostupné na internete: <<http://www.pluska.sk/sarm/cestopis/jemen-za-zavojom.html>>.
- HUPKA, P. V pavučine wádi. In *Plus 7 dní*. 21. 11. 2008, č. 47, s. 58- 64.
- HUPKA, P. Súmрак raja. In *Plus 7 dní*. 2. 9. 2010, č. 35, s. 52- 58.
- HUPKA, P. Na tisícich poschodiach. In *Plus 7 dní*. 1. 8. 2008, č. 32, s. 52- 58.
- HUPKA, P. Tradice údolí Hadramaut. In *Lidé a země*. 19. 8. 2009. č. 8. [cit. 2011- 03-03]. Dostupné na internete : <<http://www.lideazeme.cz/clanek/tradice-udoli-hadramaut>>.

- JAKUBÍKOVÁ, D. *Marketing v cestovnom ruchu*. Praha: Grada Publishing a.s. , 2009. 288 s. ISBN 978-80-247-3247-3.
- JELÍNKOVA, K- MICKA, Z. 2011. [cit. 2011- 20- 02]. Dostupné na internete: <<http://www.treking.cz/treky/jemenske-hory.htm>>.
- Jemen. 2008. [cit.2011-09-02]. Dostupné na internete: <<http://www.jemen.sk/>>
- Jemen. 2010. [cit. 2011- 13- 02]. Dostupné na internete : <<http://www.mhsr.sk/vyhľadavanie/17s?stext=jemen>>
- Jemen- Turistické informácie. 2011. [cit. 2011 - 12- 03]. Dostupné na internete : <<http://www.skrz.sk/jemen-turisticke-info-a18-71-5-0-sk.htm>>.
- Jemen 2010. [cit. 2011- 18-03]. Dostupné na internete : <<http://www.nato.int/docu/review/>>
- Jemen . 2010. [cit. 2011- 12- 04]. Dostupné na internete: <<http://www.bubo.sk/poznacacie-zajazdy/jemen-sokotra-oman/>>.
- Jemen. b. r. . [cit. 2011- 18- 04]. Dostupné na internete : <<http://dromedar.topky.sk/cl/11176/99829/Jemen>>.
- Jemen. 2011. [cit. 2011- 20 – 04]. Dostupné na internete : <<http://cestovanie.aktuality.sk/krajiny/azia/jemen/>>
- Jemen. b. r. [cit. 2011- 19- 04]. Dostupné na internete : <http://cestovanie.sme.sk/cest_lokalita.asp?kr=71#null>.
- KABASCI, K. *Kulturschock Jemen*. Bielefeld: Reise-know-how, 2003. 264 s. ISBN 3-8317-1170-4.
- KASPAR, C. *Základy cestovného ruchu*. 4.vyd. Banská Bystrica: Cestovateľ, 1995. 142 s. ISBN 80- 901166-5-5.
- KABASCI, K. *Kulturschock Jemen*. Bielefeld: Reise-know-how, 2003. 264 s. ISBN 3-8317-1170-4.
- LEWCOCK, R. *The old walled city of Sana*. Belgium: United nations Educational, 1986. 123 s. ISBN 92- 3- 102362- 4.
- MARIOT,P. *Geografia CR*. Bratislava: Orbis pictus Istropolitana, 2006. 104 s. ISBN 80-7158- 696- X.
- MCLAUGHLIN, D. *Jemen*. Brno: Jota s.r.o., 2011. 258 s. ISBN 978-80-7217- 794- 3.
- Mercure Sanaa Al Saed. b.r. [cit. 2011- 11- 03]. Dostupné na internete: <<http://sk.hotels.com/ho194346/mercure-sanaa-al-saeed-sana-a-jemen/#description.l>>.
- Moevenpick Hotel Sanaa . 2011. [cit. 2011 - 11- 03]. Dostupné na internete: <<http://sk.hotels.com/ho171331/moevenpick-hotel-sana-a-sana-a-jemen/#description>>.

- Places to visit . 2006. [cit. 2011- 17- 02]. Dostupné na internete :
<<http://www.alzahra.de/Places%20to%20visit.htm>>
- Places to visit. 2002. [cit. 2011- 16- 02]. Dostupné na internete : <<http://www.albab.com/alzahra/places.htm>>.
- ROHRBACH, C. *Im Reich der Königin von Saba*. Schweinfurt: Malik NG, 1999. 256 s. ISBN 978- 3492401791.
- SITA, 2011. [cit. 2011- 29- 03].Dostupné na internete :
<<http://www.webnoviny.sk/svet/opozicne-nepokoje-v-jemene-maju-na-ko/304662-clanok.html>>.
- SITA, 2011. [cit. 2011- 01-04]. Dostupné na internete
:<<http://www.pluska.sk/zahranicie/nepokoje-jemene-maju-desiatky-mrtvych.html>>.
- Sheraton Sana hotel. b. r. [cit. 2011 – 11- 03]. Dostupné na internete :
<<http://www.starwoodhotels.com/sheraton/search/hotel>>.
- SNIŠČÁK, V. a kol. *Služby a cestovný ruch*. Bratislava: Ekonóm, 1997. 309 s. ISBN 80-225- 0873-X.
- STRAKOVÁ, N. 2009. [cit. 2011- 23-03]. Dostupné na internete :
<<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/blizky-vychod/clanek.phtml?id=654227>>.
- Socotra Island. 1999. [cit. 2011 - 05- 03]. Dostupné na internete :
<<http://www.ftiyemen.com/socotra.htm>>.
- SYNKA, L. 2006. [cit. 2011 - 08- 03]. Dostupné na internete:
<<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/jemen/asie-jemen-lide-zvyky-nabozenstvi>>.